Κλπ. 442/1922

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΞ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,,

ΕΤΟΣ Β'. ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1922 | ΙΔΡΥΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ | ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 16—17—18

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ:
Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Ὁδὸς Ἁγίου Μελετίου.
(Τέρμα Ἀχαρνῶν)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

	Ἐτησία	Ἑξάμηνος
Ἐσωτερικοῦ	*δρ. 20.*	*δρ. 12*
Ἐξωτερικοῦ	*φρ. 25.*	*φρ. 15*
Ἀμερικῆς	*δολ. 5.*	*δολ. 3*

Ἡ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΘΗΝΩΝ ΔΕΝ ΘΕΩΡΕΙ ΤΟΥΣ ΨΑΛΤΑΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Δημοσιεύοντες ἐν ἄλλῃ στήλῃ τὸ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν «Ρωμανὸς ὁ Μελωδός», δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ κάμωμεν μικρὰν ἐπισκόπησιν τοῦ περὶ διορισμοῦ ψαλτῶν καὶ νεωκόρων τὸ 1907 ἀνακινηθέντος ζητήματος, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ διετίαν ὅλην, πρὸς ἀνυπάρκτους καὶ φανταστικοὺς κινδύνους σκιαμαχήσασα, μετὰ πρωτοφανοῦς δ' ἐπιμονῆς καὶ πείσματος ἀγωνισθεῖσα, πάντα λίθον ἐκίνησεν, ἵνα εἰς αὐτὴν ἀναγνωρισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν ψάλτας τε καὶ νεωκόρους. Πόση μελάνη ἐχύθη τότε, πόσον δ' ἀνιαρὸς εἶχε καταντήσει ὁ ἐγερθεὶς θόρυβος θὰ ἐνθυμῶνται βεβαίως οἱ τυχὸν παρακολουθήσαντες τὸ ζήτημα τότε. Οὐδεὶς τῶν ὁπωσδήποτε ἁρμοδίων ἔμεινε, τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐξεμαιεύθη καὶ νὰ μὴ ἐδημοσιεύθη ἡ γνώμη, ὡς δύναταί τις νὰ βεβαιωθῇ, ἐρευνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιοδικὰ καὶ ἡμερήσια φύλλα.

Τὸν θόρυβον ἐκεῖνον σχεδὸν κατέπαυσε μία μακρὰ καὶ ὄντως ἐμβριθὴς γνωμοδότησις τοῦ τότε παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως ἀειμνήστου Δ. Τζιβανοπούλου. Ὁ Τζιβανόπουλος, εἰς ὃν ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἔθηκεν εἰδικὰ ἐρωτήματα, δι' ἐγγράφου του πρὸς Αὐτὸν ὑπεστήριξε τὴν γνώμην, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν ψαλτῶν καὶ νεωκόρων οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἐκκλ. κανόνας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἰουστινιάνειον νομοθεσίαν καὶ κατ' αὐτὸ ἔτι τὸ 8ον ἄρθρον τοῦ περὶ Ἐπισκόπων νόμου ἀνήκει εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, οὐχὶ δὲ εἰς τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια. Πρὸς καιρὸν ἐπιστεύθη τότε, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Τζιβανοπούλου θὰ κατέπαυε πᾶσαν διαφωνίαν καὶ θὰ ἔπειθε τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια νὰ ὑποχωρήσωσιν. Τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια ὅμως μερῶν τινῶν, ὅπως λ. χ. τοῦ Βόλου, τοῦ Ἁλμυροῦ, τῆς Πορταρλᾶς καὶ ἄλλα, ἐνέμειναν εἰς τὴν ἄποψιν αὐτῶν, τὴν ὁποίαν καὶ ὑπεστήριξαν δι' ὅλων τῶν ὑπ' αὐτῶν νομιζομένων νομίμων μέσων. Ὁ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος κατήγγειλε τότε τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του συμβούλια ἐπὶ ἀντιποιήσει Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου, τὸ ὁποῖον παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν αὐτοῦ ἐκήρυξεν ἀθώους τοὺς κατηγορουμένους, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ ψάλται δὲν εἶναι κληρικοί, ἀλλὰ λαϊκοὶ καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἔχουσι μόνα τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια. Ἀλλ' ὁ Τζιβανόπουλος, ὑπεραμυνόμενος τῆς γνωμοδοτήσεώς του, τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου προσέβαλεν ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἥτις δι' ἀποφάσεως αὐτῆς, παμψηφεὶ ληφθείσης, τὴν 28 δὲ Φεβρουαρίου 1909 δημοσιευθείσης, συνεφώνει καθ' ὁλοκληρίαν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Τζιβανοπούλου, ἀπέρριπτε δὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου, πρὸς ἣν εἰρήσθω εἶχε συμφωνήσει καὶ τὸ Νομικὸν Συμβούλιον.

Οὕτω, κατόπιν τῆς ὁριστικῆς τοῦ ζητήματος λύσεως, διετυμπανίσθη ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος ἡ θριαμβευτικὴ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς νίκη, οἱ δὲ ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους ψάλται καὶ νεωκόροι, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καλούμενοι, ὠνομάζοντο κληρικοὶ καὶ ἐφωδιάζοντο διὰ διορισμῶν, δι' ὧν, ὡς διελαλεῖτο, λυτρούμενοι ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῶν βασανιστῶν αὐτῶν Ἐπιτρόπων!!, ἐπαγιοῦντο ἰσοβίως εἰς τὰς θέσεις των ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ τῆς Ἐκκλησίας σκέπην καὶ προστασίαν!

Διέρρευσαν ἔκτοτε δέκα καὶ τρία ὁλόκληρα ἔτη. Δὲν θ' ἀναφέρωμεν ἓν πρὸς ἓν ὁπόσα καὶ ὁποῖα κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνέβησαν ξένα καὶ παράδοξα σχετικῶς πρὸς τοὺς διορισμοὺς καὶ τὰς παύσεις τῶν ψαλτῶν. Ἁπλῶς σημειοῦμεν, ὅτι ἤρκει ὁ ζητῶν διορισμὸν ἢ προστασίαν ἀπὸ παύσεως νὰ ἦτο εὐνοούμενος. Μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἐξεγέρσεις ἀκόμη τῶν ἐνοριῶν, ἐν αἷς διωρίζοντο οἱ τοιοῦτοι, ἡ Μητρόπολις μετὰ πείσματος πρωτοφανοῦς διετήρει αὐτοὺς εἰς τὰς θέσεις των, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι ἐτύγχανον ὄντες μουσικῶς ἄξεστοι. Ἀλλοίμονον ὅμως εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ζητῶν διορισμὸν ἢ προστασίαν, εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ μὴ εἶναι εὐνοούμενος! Οὐδεμία δύναμις ἦτο ἱκανὴ νὰ μεταπείσῃ τοὺς ἐν τῇ Μητροπόλει! Καὶ οὕτω τὰ ἔτη παρήρχοντο, τῶν δυστυχῶν ψαλτῶν μυρίους ἐξευτελισμοὺς ὑφισταμένων, εἰς παντοίας δὲ δοκιμασίας ὑποκειμένων, ἀλλὰ καὶ νοσταλγούντων πλέον τὴν εἰς τὸ παλαιὸν καθεστὼς ἐπάνοδον. Καὶ δικαίως. Διότι, πλὴν ἐλαχίστων εὐτυχῶς ἐξαιρέσεων, τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια καὶ εὐγενέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον πάντοτε ἐφέροντο καὶ φέρονται πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἄλλως μισθοδοτουμένους ψάλτας καὶ νεωκόρους.

Μεθ' ὅλην ἐν τούτοις τὴν ἀλλοπρόσαλλον ταύτην τῆς Μητροπόλεως τακτικήν, ἐνίοτε ἐτηροῦντο καί τινα προσχήματα. Πλὴν καὶ ταῦτα ἐπέπρωτο νὰ ποδοπατηθῶσιν ἐσχάτως ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες γῆν καὶ θάλατταν ἐκίνησαν καὶ οὐδενὸς μέσου ἐφείσθησαν, ἵνα κερδίσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ τοῦ διορισμοῦ δικαίωμα. Καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν τούτων ποδοπάτησιν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν προσχημάτων ἀποκαλύπτει τὸ δημοσιευόμενον ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν, δι' οὗ, καταγγέλλοντες οὗτοι ὡρισμένα ἔκτροπα, δικαίως δηλοῦσιν, ὅτι, ἂν μὴ θεραπευθῇ τὸ κακόν, θὰ «κρούσωσι καὶ ἀνωτέρας θύρας».

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δι' ἡμᾶς ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν δὲν εἶναι τοῦτο. Σημασίαν ἰδιαιτέραν δι' ἡμᾶς ἔχουσι τὰ ἐν τῇ Μητροπόλει πρότινος μεταξὺ τῶν ὀργάνων αὐτῆς καὶ τῶν ψαλτῶν διαμειφθέντα. Διότι εἰς παραστάσεις λογικὰς καὶ δικαίας τοῦ Προεδρείου τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν, ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἀπάντησις: ὅτι ***οἱ ψάλται δὲν εἶναι κληρικοί!!*** Καὶ οὕτωσὶν αὐτὴ αὕτη ἡ Μητρόπολις Ἀθηνῶν, ***ἀποκηρύττουσα τοὺς ψάλτας ὡς μὴ κληρικούς***, δίδει εἰς αὐτοὺς πλήρες τὸ δικαίωμα ***οὐδεμίαν*** εἰς τὸ ἑξῆς ***νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν διαταγὴν τῆς νομιζομένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς αὐτῶν***, νὰ σκεφθῶσι δὲ σοβαρῶς καὶ ἄνευ ἀναβολῆς περὶ τῆς τύχης καὶ τῆς ἐξασφαλίσεώς των, δι' ὧν οὗτοι γνωρίζουσι μέσων.

Θεωροῦντες περιττὸν πᾶν σχόλιον ἐπὶ τῆς παλιμβούλου ταύτης τῶν τῆς Μητροπόλεως ὀργάνων τακτικῆς, ἴσως δὲν θὰ ἠδικοῦμεν ἑαυτοὺς ἐλπίζοντες, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, εἰς ἣν πιθανὸν νὰ εἶναι ἄγνωστα τὰ συμβάντα, θὰ θελήσῃ καὶ τὴν ὑστάτην ἔστω στιγμὴν νὰ προλάβῃ τὴν ὁλοσχερῆ παραλυσίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν γοργῷ τῷ ποδὶ καὶ ἀσθμαίνουσα ἐκ τῆς σπουδῆς βαίνει ἡ Ἱερὰ τῶν Ἀθηνῶν Μητρόπολις. Νὰ τὸ ἐλπίσωμεν ἀρά γε;

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

—Ἡ Μητρόπολις Ἀθηνῶν δὲν θεωρεῖ τοὺς ψάλτας κληρικούς. (Κ. Α. Ψάχου).
—Χρονογράφημα: Ὁ νόμος τῆς ἐξελίξεως ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν μουσικῇ. (Ψ.)
—Λησμονηθεῖσαι σελίδες. Τὸ ᾆσμα τῶν ἑπτὰ ἑλληνικῶν φωνηέντων κατὰ Δημήτριον τὸν Φαληρέα καὶ τοὺς παπύρους τοῦ Λουγδούνου. (Ch. Em. Ruelle).
—Τὰ κατ' ἄγραφον παράδοσιν ἔκ τε τῶν ψαλλομένων καὶ ἐκ τοῦ Τυπικοῦ διασῳθέντα. (Κ. Α. Ψάχου).
—Δημοσίευσις ἀνεκδότων χειρογράφων. Κοσμᾶς μελῳδὸς ὁ Ἁγιοπολίτης. Συνέχεια καὶ τέλος. (Σπυρ. Καμπανάου, Λαυριώτου).
—Ὁ κ. Ψάχος ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ παραγγελία τοῦ μεγάλου ὀργάνου τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς. Δύο διαλέξεις.
—† Νηλεὺς Α. Καμαράδος (Νεκρολογία).
—Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ὄργανον. (Ἰω. Κουκούλη).
—Ὑγιεινὴ καὶ φυσιολογία τῆς φωνῆς. (Μιχ. Παπαθανασοπούλου).
—Ἡ ἐπιλεγομένη ἀρχαία Βουλγαρικὴ μουσική. (Ἀκρίτα Ἀδάμ).
—Ἡ αὐτοτέλεια τῆς Ἐκκλησίας. Ποῖοι οἱ καταλυταὶ αὐτῆς. (Μητρ. Μηθύμνης Βασιλείου).
—Ὑπόμνημα Συνδέσμου Ἱεροψαλτῶν κατὰ τῆς εὐχεροῦς παύσεως τῶν ἱεροψαλτῶν.
—Τὸ πεντάγραμμον ἀνατρεπόμενον. Πέντε νέα γραφικὰ συστήματα. (Κ. Α. Ψάχου).
—Διαγώνισμα τοῦ ἐν Κ)πόλει Ἐκκλ. Μουσ. Συλλόγου.
—Ὁ ὑπὸ τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν προκηρυχθεὶς Ἀβερώφειος διαγωνισμός. Ἀνταπόκρισις ἐκ Πύργου τῆς Βουλγαρίας. (Α. Κ.)
—Νέα βιβλία καὶ περιοδικὰ κλπ.
— Ἑλληνικὸν Ὠδεῖον.
— *Εἰδήσεις.*
Ζητήματα. (Τὰ δημώδη ᾄσματα.— Τὰ μνημόσυνα.— —Μία δικαστικὴ ἀπόφασις).
Μουσική: («Τὸ μῆλο», δημῶδες χορευτικὸν Κρήτης, εἰς Βυζαντ. καὶ Εὐρωπ. παρασημαντικήν. —Παραδείγματα ἀρχαίας Βουλγ. ἐκκλησ. μουσικῆς, εἰς Βυζαντιν. παρασημαντικήν).

θεωροῦντες ὅλως ἀνεπαρκῆ καὶ δι' αὐτὴν ἔτι τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικήν, προβάλλουσι νέας ὅλως θεωρίας πρὸς συστηματοποίησιν γραφῆς ἁπλῆς, μεθοδικῆς καὶ καταληπτῆς εἰς πάντας.

Ἕκαστον ἔθνος ἔχει τὴν γλῶσσάν του, ἔχει καὶ τὴν γραφήν του, χωρὶς οὐδέποτε νὰ αἰσθάνηται τὴν ἀνάγκην, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ αὕτη καταληπτὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων πρέπει νὰ γράφηται διὰ τῶν γραμμάτων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς γλώσσης. Ὑποτεθείσθω, ὅτι γράφει τις Ἑλληνικὰς λέξεις διὰ Λατινικῶν στοιχείων. Ποῖος θὰ ἐννοήσῃ τὰς λέξεις οὕτωσὶ γραφομένας; Μόνος ἐκεῖνος βεβαίως, ὅστις γνωρίζει τὴν Ἑλληνικήν. Τηλεγραφοῦντες λ. χ. μεταχειριζόμεθα λατινικοὺς χαρακτῆρας. Μεταχειριζόμεθα ὅμως αὐτούς, προκειμένου νὰ συνεννοηθῶμεν πρὸς γνώστας τῆς Ἑλληνικῆς. Δι' ἕνα ξένον ὅμως, μὴ γνωρίζοντα τὴν Ἑλληνικήν, ποίαν σημασίαν θὰ εἶχεν ἡ διὰ Λατινικῶν στοιχείων γραφὴ Ἑλληνικῶν λέξεων, τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ τὴν ἔννοιαν; Τοῦτ' αὐτὸ περίπου συμβαίνει καὶ διὰ τὴν μουσικήν.

Ὁ μὴ γνωρίζων τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν δύναται μὲν νὰ ἀναγινώσκῃ φράσεις καὶ γραμμὰς μουσικὰς διὰ τοῦ πενταγράμμου γεγραμμένας, ἀλλ' ἐν ὅσῳ δὲν γνωρίζει τὴν διὰ τῶν γνωστῶν αὐτῷ φθογγοσήμων γραφομένην μουσικήν, ἀναγινώσκει παπαγαλλιστὶ φράσεις μουσικὰς ἀπαραλλάκτως, ὅπως ὁ ἀγνοῶν τὴν Ἑλληνικὴν θὰ ἀνεγίνωσκε διὰ τῶν Λατινικῶν χαρακτήρων παπαγαλλιστὶ καὶ ἄνευ ἐπιγνώσεως λέξεις ἀκαταλήπτους εἰς αὐτόν. Τοῦτο σκοποῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα ἀσύστατα λέγοντες. Βεβαίως δύναταί τις νὰ μεταγράφῃ μέλη καὶ ᾄσματα τῆς Ἑλληνινῆς μουσικῆς διὰ τοῦ πενταγράμμου. Καὶ τὴν μεταγραφὴν ταύτην ἡμεῖς ὑπὲρ πάντα ἄλλον μεταχειριζόμεθα καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν καὶ εἰς τὰς ὑφ' ἡμῶν γινομένας ἐκδόσεις ἐκκλ. καὶ δημῳδῶν ᾀσμάτων κλπ. Ἀλλὰ πράττομεν τοῦτο οὐχὶ διότι φρονοῦμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς σημειογραφίας νὰ γράφωνται τὰ ἡμέτερα, ἀλλ' ἵνα διευκολύνωμεν τοὺς ζητοῦντας παρ' ἡμῶν ᾄσματα ἑλληνικὰ καὶ καταδεικνύωμεν τὴν ἀνεπάρκειαν ἀφ' ἑνὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς γραφῆς πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ποικίλων λεπτομερειῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τὰ μέγιστα δὲ πλεονεκτήματα ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἀνωτέρας, τελειοτέρας, ἁπλουστέρας καὶ εὐχερεστέρας παρασημαντικῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ νὰ παρίσταται ὡς ἀνάγκη πρὸς διάσωσιν τάχα τῆς Βυζ. μουσικῆς (ὡσεὶ αὕτη νὰ διέτρεξε ποτὲ κανένα κίνδυνον) ἡ μεταγραφὴ αὐτῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον, ν' ἀντικατασταθῇ ἄλλαις λέξεσιν ἡ Βυζ. παρασημαντικὴ διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ἡ διαφορὰ εἶναι μεγίστη. Ἄλλως, διατὶ οἱ χαριτόβρυτοι οὗτοι κύριοι δὲν προβαίνουσιν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην; Ποῖος τοὺς ἐμποδίζει; Διατί, ἐνῷ διαθέτουσι ἑκατομμύρια, ζητοῦσι τὴν ψήφισιν κονδυλίων καὶ τὴν πολιτειακὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κύρωσιν; Μήπως τὰ τεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ζητήματα λύονται διὰ φετφάδων κυβερνητικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν; Καὶ μόνον τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς ὑπούλους καὶ καταχθονίους σκοποὺς τῶν τὰ τοιαῦτα φληναφούντων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν, ἀγνοούντων ὅτι τὸ σύστημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς γραφῆς οὐχὶ μόνον ὑφ' ἡμῶν ἀποδείκνυται ἀτελέστερον καὶ οὐδεμίαν πρὸς τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν ἡμῶν γραφὴν ἔχον σχέσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐξοχωτάτων μουσικῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν ὁποίων πολλοὶ οὐχὶ πλέον διορθώσεις, ἀλλὰ τελείαν κατάργησιν αὐτοῦ κατὰ καιροὺς προέτειναν, ἐπινοήσαντες ἄλλα συστήματα καὶ μεθόδους γραφῆς. Ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφέρομεν πέντε τοιαῦτα συστήματα, διὰ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν διορθοῦσιν, ὡς εἶπον, ἢ ἐξοβελλίζουσιν τὰ κυριώτερα κεφάλαια τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, καὶ δὴ ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα ὁλόκληρα ἔτη δαπανῶσιν οἱ μαθηταὶ τῶν Ὠδείων χωρὶς νὰ καταστήσωσι ταῦτα κτῆμά των, ἄλλοι δὲ ἄρδην ἀνατρέπουσι τὸ ἐν χρήσει σύστημα τῆς διὰ πενταγράμμου γραφῆς.

Α'.

Τὸ σύστημα τοῦ Jean Zacques Rousseau

Ὁ Ζὰν Ζὰκ Ρουσσὼ τὸ 1742 δι' ὑπομνήματος αὐτοῦ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν πρὸς ἔγκρισιν νέον σύστημα μουσικῆς γραφῆς. Ὡς διηγεῖται ὁ ἴδιος Ρουσσώ, εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συζητήσεις οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ ἔλεγον ἀνοησίας. «Ἔμεινα, λέγει ὁ Ρουσσώ, κατάπληκτος μετὰ πόσης εὐκολίας καὶ χωρὶς νὰ μὲ ἐννοήσωσι μὲ ἀνήρουν, μὲ τὴν βοήθειαν ὀλίγων φράσεων πομπωδῶν. Δὲν εἰξεύρω—λέγει—ποῦ ἐξέθαψαν κάποιον καλόγηρον, ὅστις κάποτε εἶχεν ἐπινοήσει ἕν νέον σύστημα, δι' οὗ οἱ τόνοι τῆς μουσικῆς κλίμακος ἐγράφοντο δι' ἀριθμῶν, Τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἰσχυρισθῶσιν, ὅτι τὸ σύστημά μου δὲν ἦτο νέον.... Τὸ σύστημα τοῦ Souaissi δὲν ἔπρεπε νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἰδικήν μου τόσον ἁπλῆν καὶ εὐχερῆ ἐφεύρεσιν... Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Souaissi εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις ἐφεῦρε τοὺς στοιχειώδεις ἑπτὰ φθόγγους.... Ἀλλὰ τὸ μεγαλείτερον ***προτέρημα τοῦ ἰδικοῦ μου συστήματος εἶναι ἡ κατάργησις τῶν μεταφορῶν*** (transposition) ***καὶ τῶν κλειδῶν, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἴδιον μουσικὸν τεμάχιον νὰ δύναται νὰ γραφῇ καὶ νὰ μεταφερθῇ εἰς ὁποιονδήποτε τόνον διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ πρώτου μόνον ἀρχικοῦ στοιχείου*** (lettre) τοῦ εὑρισκομένου ἐν ἀρχῇ τοῦ ᾄσματος (air). Οἱ κύριοι αὐτοὶ εἶχον ἀκούσει, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς μεταφορᾶς δὲν ἀξίζει τίποτε. Τοῦτο δὲ ἴσχυσεν, ἵνα φέρωσιν ἀκατανικήτους ἀντιρρήσεις διὰ τὸ σπουδαιότερον προτέρημα τοῦ συστήματός μου καὶ νὰ ἀποφανθῶσιν, ὅτι ἡ γραφή μου ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν φωνητικὴν μουσικήν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ὀργανικήν. Ἐν τούτοις μοὶ ἔδωκαν ἕν πιστοποιητικὸν πλῆρες ἐπαίνων, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποίῳ διέκρινέ τις, ὅτι τὸ σύστημά μου τὸ ἐθεώρουν οὔτε νέον οὔτε ὠφέλιμον. Διὰ τοῦτο ἐνόμισα καλὸν νὰ μὴ στολίσω μὲ ἓν τοιοῦτον γράμμα τὸ ἔργον μου, διὰ τοῦ ὁποίου ἔκαμνα γνωστὴν εἰς τὸ κοινὸν τὴν ἐφεύρεσίν μου. .. ».

Β'.

Τὸ σύστημα τοῦ Frank Damroeh.

(1894)

Ὁ Φράγκ Νταμρὸς συνέγραψε μέθοδον διδασκαλίας τῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶχε μεγάλην ἐπιτυχίαν. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ διδάξῃ τὴν μουσικὴν εἰς τὸν λαόν. Καὶ πράγματι ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν του ἀπὸ ἀνθρώπους τελείως ἀμαθεῖς καὶ πτωχούς, ἄνευ ἀμοιβῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατώρθωσεν ἐκ τῶν πολλῶν μαθητῶν του νὰ καταρτίσῃ ἕνα χορόν, ὅστις κατ' ἔτος εἰς Νέαν Ὑόρκην ἔδιδε συναυλίας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐξετελοῦντο ἄνευ ὀργάνου τινὸς μουσικὰ τεμάχια τοῦ Bach, τοῦ Haende, τοῦ Palestrina κ.λ.π. Ὁ συρρέων κόσμος ἦτο πάντοτε τόσος, ὥστε ἐν ᾧ αἱ συναυλίαι ἐδίδοντο (καὶ δίδονται ἔτι) εἰς τὴν μεγαλειτέραν αἴθουσαν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἦτο ἀδύνατον νὰ προμηθευθῇ τις εἰσιτήριον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἔτους εἰς τὸ ἕτερον.

Ὁ Νταμρὸς κύριον σκοπὸν ἐν τῇ μεθόδῳ του ἔχει τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσιν ἥτις εἶναι μία τέχνη ἐξόχως δύσκολος καὶ διὰ τοὺς καλοὺς ἀκόμη μουσικούς. Τὰ ἱερογλυφικὰ ἐκεῖνα σημεῖα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται φθογγόσημα (notes), ***διὰ μὲν τὸν πιανίσταν εἶναι τὰ ἄσπρα καὶ μαῦρα κόκκαλα τοῦ κλειδοκυμβάλου, διὰ τὸν βιολιστὴν σημαίνουσιν ὡρισμένας θέσεις τῶν δακτύλων ἐπὶ τῶν χορδῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀοιδὸν ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσις εἶναι μία μαντεία ...*** Ἀλλ' ἕκαστος φθόγγος—λέγει—πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύῃ εἰς τὸν νοῦν οὐχὶ ἕν κόκκαλον, οὐχὶ μίαν χορδήν, οὐχὶ ἕν σημεῖον ἄνευ σημασίας ἢ μετὰ μηχανικῆς μόνον σημασίας, ἀλλ' ἕν μουσικὸν ἄκουσμα, μίαν ὡρισμένην μουσικὴν ἰδέαν. Εἰς τὸν λαιμὸν—λέγει—τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχουσιν ἄσπρα καὶ μαῦρα κόκκαλα, οὔτε δύσκολοι θέσεις διὰ τὰ δάκτυλα. Τὸ μόνον ὅπερ χρειάζεται διὰ τὸν ἀοιδὸν εἶναι νὰ γνωρίζῃ λ. χ. ὅτι ἡ βάσις (τὸ ἴσον) τοῦ ᾄσματος, τὸ ὁποῖον θὰ τραγουδήσῃ, εἶναι εἰς τὴν τρίτην ἢ τετάρτην γραμμὴν τοῦ πενταγράμμου. Καὶ δὲν ἔχει τότε, εἰμὴ νὰ δεικνύῃ τὴν τρίτην τῆς κλίμακος, εἴτε αὕτη ἔχει δύο ὑφέσεις ἢ πέντε διέσεις εἰς τὴν ἀρχήν. Καὶ οὕτως ὁ Νταμρὸς διὰ τοῦ συστήματός του, αἴρων πάσας τὰς δυσκολίας, κατορθώνει νὰ καθιστᾷ τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσιν προσιτὴν εἰς πάντας τοὺς διδασκομένους τὴν μουσικήν.

Γ'.

Τὸ σύστημα τοῦ Ριχάρδου Στάϊν.

(1904)

Ἀναφέρων ὁ Στάϊν τοὺς μουσουργοὺς Σαὶν Σάν, Βουσόνι, Δεβουσὶ κλπ., οἵτινες κατὰ καιροὺς προέτειναν διαφόρους τροποποιήσεις πρὸς σχηματισμὸν νέων κλιμάκων διὰ τῆς βοηθείας χρωματικῶν τόνων, εἴτε πρὸς χρῆσιν ἀνωτέρων τόνων ἐν τῇ ἁρμονίᾳ, συνιστᾷ τὴν ***εἰσαγωγὴν τῶν τεταρτημορίων*** ἢ μᾶλλον τὴν ἐπαναφορὰν αὐτῶν, ἀφ' οὗ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον ταῦτα. Καὶ ἀναπτύσσων τὴν γνώμην του λέγει: «εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἡ προσπάθειά μου οὐδὲν ἄλλο πιθανῶς εἰμὴ τὸ σκῶμμα καὶ τὸν γέλωτα θὰ προκαλέσῃ, διότι τὸ νὰ ἀπομάθῃ τις εἶναι λίαν δύσκολον καὶ κοπιῶδες. Καὶ ὅμως πολλάκις ἠναγκάσθημεν νὰ ἀπομάθωμεν. Τὸ ἡμέτερον τονικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον μόλις διακοσίων ἐτῶν βίον ἀριθμεῖ, δὲν δύναται νὰ ***θεωρηθῇ τὸ καλλίτερον*** ἐξ ὅσων εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσιν. Εἶναι μία ***αἵρεσις***, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ κακίσωμεν.... Τὸ ἡμέτερον τονικὸν σύστημα εἶναι περιωρισμένον, μὴ ἐπιδεχόμενον περαιτέρω ἀνάπτυξιν. Δὲν θὰ ἦτο ὅμως ἀδύνατον νὰ ἐπανακτισθῇ. Καὶ ἐὰν αἱ μέχρι τοῦδε προσπάθειαι, αἱ ὑπό τινων γενόμεναι, ἀπέτυχον, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἐναντίον αὐτῶν ἀδίκους ἐπιθέσεις... Πολλοὶ λαοί, ὅπως λ.χ. τῆς Ἰάβας καὶ τοῦ Σιάμ, γνωρίζουσι καὶ πέντε καὶ ἑπτὰ τμήματα τοῦ τόνου, καίτοι θεωροῦνται ὡς ὑπολειπόμενοι ἡμῶν κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν πρόοδον....» Καὶ εἰσάγων διὰ τῆς μελέτης του νέα σημεῖα διὰ τὰ τέταρτα τοῦ τόνου λέγει: «Σκεπτόμενος τὴν λυπηρὰν διάστασιν μεταξὺ τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν, διστάζω νὰ δημοσιεύσω τὴν μικράν μου ταύτην πραγματείαν. Ἀλλ' ἡ πραγματεία μου αὕτη δὲν προωρίσθη διὰ τοὺς ἀμορφώτους μουσικούς, οὔτε διὰ τοὺ θεωρητικούς, τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν τέχνην. Προωρίσθη διὰ τοὺς ἀληθεῖς καλλιτέχνας, οἵτινες δύνανται νὰ γίνωσιν οἱ μόνοι ἀληθεῖς κριταὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς τέχνης καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πρακτικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος».

Καὶ ὁμιλῶν περὶ τῶν λεπτῶν διαστηματικῶν διαφορῶν λέγει: «Ἐὰν τὸ οὖς ἡμῶν ἦτο τελείως διαπεπλασμένον, ***ὅπως ἦτο τὸ οὖς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων***, ἴσως θὰ ἠδύνατο ἢ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ὅλα. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ οὖς ἡμῶν ἔχει ἐθισθῆ νὰ διακρίνῃ λεπτοὺς τόνους μεταξὺ τοῦ Dur (σκληροῦ) καὶ τοῦ Moll (μαλακοῦ), ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ***οἵτινες κατὰ τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθητικῶν παρατηρήσεων ἐν τοῖς καλλιτεχνικοῖς ἀντικειμένοις χρησιμεύουσιν ἡμῖν ὡς ὑπόδειγμα***».

Δ'.

Τὸ σύστημα τοῦ Menchaca

(1905)

Τὸ σύστημα τοῦτο διδάσκεται ἤδη εἰς τέσσαρα διδασκαλεῖα, εἰς ἑπτὰ προκαταρκτικὰς σχολὰς τῆς ἐπαρχίας Βουένος—Ἄϊρες καὶ εἰς πολλὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου κατήγαγε λαμπροὺς θριάμβους, ἀπέναντι δὲ τῶν ὑβριστῶν αὐτοῦ εὗρεν ἰσχυροὺς ὑπερασπιστάς, τοὺς διδάσκοντας τοῦτο.

Ὁ μέγας κριτικὸς Μὰξ Νορδάου περὶ τοῦ συστήματος τούτου ἔγραψε πρὸς τὸν Menchaca τὰ ἑξῆς: «Εἶσθε ἕνας maitre. Ἀνέγνωσα μετὰ τοῦ ζωηροτέρου ἐνδιαφέροντος τὸ βιβλίον σας καὶ θαυμάζω τὸ πρὸς ἁπλοποίησιν, διοργάνωσιν καὶ σύνθεσιν τάλαντόν σας. Τὸ παρασημ-

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ
ΕΝ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΗΜΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ὑπάρχει παρ' ἡμῖν μία μερὶς ξενολατρῶν, οἵτινες πρὸς ξένα ἤθη καὶ ἔθιμα τελείως προσαρμοσθέντες, αἰσθάνονται προσβαλλομένην τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, ὁσάκις ἀκούσωσιν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀκόμη Ἕλληνες, στερρῶς ἐχόμενοι τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν γνωρισμάτων καὶ παραδόσεων. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν μερίδα ταύτην εἶναι ἐκεῖνοι ἀκριβῶς, οἵτινες, εἰς πᾶσαν μετ' αὐτῶν συνομιλίαν λαμβάνοντες ὕφος σοβαρὸν καὶ προστατευτικόν, ὡς λόγον τῆς πρὸς πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν ἀποστροφῆς των προβάλλουσι τὸν νόμον τῆς ἐξελίξεως! Γνωρίζομεν, ὅτι νόμος πάσης ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ εἰς τὸ σύνθετον προόδου διὰ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἑτερώσεων. Ὅτι ἡ ἀνέλιξις εἶναι πρόοδος ἀπὸ τοῦ ἀσαφοῦς εἰς τὸ διακεκριμένον. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη ν' ἀναφέρωμεν παραδείγματα τῆς πορείας, ἣν ἠκολούθησεν ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τῆς ἀνακριβείας εἰς τὴν ἀκοίβειαν, οὔτε τὰ μαθηματικὰ θεωρήματα, τὰ ὁποῖα προέκυψαν ἐκ τῶν ἐμπειρικῶν μεθόδων, οὔτε καὶ τὰ τῆς ἀστρονομίας λάθη, ἅτινα ἄλλοτε ἀναφερόμενα εἰς ὁλοκλήρους ἡμέρας, περιωρίσθησαν εἰς δεύτερα τῆς ὥρας λεπτά. Ἀλλ' οὔτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν πῶς ἐξηκριβώθησαν αἱ πραγματικαὶ τῶν τροχιῶν μορφαί, γνωσθέντος, ὅτι οὔτε κυκλοειδεῖς, οὔτε ἐπικυκλικαί, οὔτε ἐκλειπτικαὶ ἦσαν, ἀλλ' ὅτι ἦσαν ἁπλῶς καμπύλαι, ἀδιακόπως μεταβαλλόμεναι. Τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ δὴ ἡ καλλιτεχνία δίδουσιν ἡμῖν παραδείγματα ἐναργέστερα. Διότι ἐν αὐτοῖς βλέπομεν πῶς προώδευσαν καὶ αὐταὶ αἱ ὡραῖαι τέχναι. Ἀσπαζόμεθα πληρέστατα καὶ ἐν τῇ Μουσικῇ τὸν νόμον τῆς ἀνελίξεως ἢ ἐξελίξεως, κάλλιστα δὲ γνωρίζομεν, πῶς ὕλη τις, οὖσα ἐν ἀρχῇ ὁμογενὴς, ἀόριστος καὶ ἀσύντακτος, γίνεται διὰ τῆς ἐξελίξεως ἑτερογενής, καθωρισμένη καὶ συντεταγμένη, τῆς ἐπισχεθείσης κινήσεως μεταβαλλομένης ἀναλόγως. Πάντα ταῦτα καλῶς γνωρίζομεν. Οὐδόλως ὅμως παραδεχόμεθα, ὅτι ὁ ἐπισειόμενος νόμος τῆς ἐξελίξεως πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐναντίαν πορείαν, μεταβαλλόμενος κατ' ἀντίστροφον λόγον καὶ μεταπίπτων ἀπὸ τοῦ ὡρισμένου εἰς τὸ ἀόριστον, ἀπὸ τοῦ διακεκριμένου εἰς τὸ ἀσαφές, ἀπὸ τῆς τάξεως εἰς τὴν σύγχυσιν! Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν ἀνευρίσκει τις μόνον ἐν τοῖς Φρενοκομείοις, ὅπου ἡ ἁπλῆ παραφροσύνη ἐξειλίχθη εἰς μυρίας μορφὰς καὶ διακλαδώσεις καὶ καταπληκτικῶς ἀνεπτύχθη, καταστήσασα ἀπαραιτήτους τὰς ἰδιαιτέρας ἐκείνας φροντίδας Κοινωνίας τε καὶ Πολιτείας, αἵτινες λαμβάνονται εἰς ἁπάσας τὰς μεγαλουπόλεις.

Ἂν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ νόμου τῆς ἐξελίξεως τοιαύτην ἐννοῶσι τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναμασσωμένην λέξιν: ἐξέλιξις, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀντίρρησιν. Ἂς ἀφίσωμεν αὐτούς, οὕτωσὶν ἐξελισσομένους, ν' ἀκολουθήσωσι τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν, ὅστις τοὺς τοιούτους φέρει πάντοτε εἰς μέρη ἐξοχικά, ἐν οἷς συνήθως ἱδρύονται τὰ τοιαύτης φύσεως ψυχιατρικὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα!

Ψς

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» παραπονοῦνται, ὅτι δὲν ἔλαβον τὰ δύο τελευταῖα φύλλα (Μαΐου—Ἰουνίου), δηλοῦται, ὅτι δὲν ἐστάλησαν ταῦτα πρὸς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν τοῦ πρώτου ἔτους. Παρακαλοῦνται ὡσαύτως οἱ μὴ λαμβάνοντες τυχὸν τὰ φύλλα των τακτικῶς νὰ καθιστῶσι τοῦτο γνωστὸν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν πρὸς ἀποστολὴν τῶν ἐλλειπόντων ἀριθμῶν.

ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΙΣΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

CH. EM. RUELLE
ΤΟ ΑΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΤΟΝ ΦΑΛΗΡΕΑ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΠΥΡΟΥΣ ΤΟΥ ΛΟΥΓΔΟΥΝΟΥ

[Κατὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ γενομένην διάλεξίν του ὁ κ. Ψάχος, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπὶ τῶν Διαδόχων του εἶτα ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ ἦτο διαδεδομένη ἀνὰ τὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ καθ' ἅπασαν τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἀνέφερε μεταξὺ ἄλλων καὶ περὶ ἑνὸς χωρίου Δημητρίου τοῦ Φαληρέως (371 π. Χρ.), ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλληνοαιγυπτίων ἱερέων ἀσκουμένης τὸ πάλαι μουσικῆς διὰ τοῦ ᾄσματος τῶν ἑπτὰ Ἑλληνικῶν φωνηέντων. Θεωροῦντες τὸ ζήτημα τοῦτο λίαν σπουδαῖον ἱστορικῶς τε καὶ τεχνικῶς, ἀναδημοσιεύομεν μίαν σοβαρωτάτην πραγματείαν τοῦ Ch. Em. Ruelle, *ἥτις, δημοσιευθεῖσα τὸν Μάρτιον τοῦ 1889 ἐν τῇ* Revue des Etudes Grecques, *ἔχει ἐν μεταφράσει ὧδε:]*

Πλέον ἢ ἅπαξ ἐμελετήθη ἐν τῇ *περὶ ἀπαγγελίας* πραγματείᾳ (κεφ. 71) τὸ χωρίον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ σῶμα τῶν ἑλληνικῶν φωνηέντων, ὅπερ ἐξετέλουν οἱ Ἕλληνες Ἱερεῖς ἐν Αἰγύπτῳ. Ἰδοὺ τὸ κείμενον τοῦ χωρίου τούτου ἔχον ὧδε: «***Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων οἱ Ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἠχοῦντες αὐτά, καὶ ἀντὶ αὐλοῦ καὶ ἀντὶ κιθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας· ὥστε ὁ ἐξαιρῶν τὴν σύγκρουσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ μέλος ἀτεχνῶς ἐξαιρεῖ τοῦ λόγου καὶ μοῦσαι· ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν οὐ καιρὸς μηκύνειν ἴσως***».

Εἷς τῶν ὑπὸ τοῦ M. Leemans, διευθυντοῦ τοῦ μουσείου τοῦ Λουγδούνου, δημοσιευθέντων ἑλληνικῶν παπύρων τοῦ μουσείου τούτου, ὁ πάπυρος W μνημονεύει τῶν ᾀσμάτων τούτων, συντεθειμένων ἀποκλειστικῶς ἐκ φωνηέντων καὶ παρέχει ἡμῖν πολλὰ τούτων δείγματα.

Εἰς τὴν 16 σελίδα, σειρὰ 2 τοῦ παπύρου τούτου (Leemans σ. 135) ἀναγινώσκονται τάδε. »***Ἐπικαλοῦμαι σε, παντοκράτορ.... Ὅταν δὲ ἔλθῃς ἐπὶ τὰ φωνήεντα...***» καὶ παρακατιόν: »***ἀπομιμοῦμαί σε*** (ἀναγνωστέον πάντως «ἐπι »καλοῦμαι σε» ὡς ἀνωτέρω) ***ταῖς ἑπτὰ φωναῖς***». Ὁ Leemans μεταφράζει τὸ «***φωναί***» διὰ τοῦ «***προφορικῶς***»· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐννοητέον μᾶλλον τοὺς ἤχους, ἤτοι τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς κλίμακος.

Ἵνα κατορθωθῇ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐν τῷ μνησθέντι παπύρῳ W τοῦ Λουγδούνου περιεχομένων, ὡς εἴρηται, πολλῶν μουσικῶν φράσεων, δέον νὰ εὑρεθῇ ἡ σχέσις τῶν ἑπτὰ ἑλληνικῶν φωνηέντων πρὸς τοὺς ὑπὸ τούτων παριστωμένους ἤχους. Πιστεύομεν, ὡς ὁ abbé Barthélemy, ὅτι θὰ εὑρεθῇ ἡ σχέσις αὕτη, ἀποκαθισταμένης πρῶτον τῆς συμφωνίας τῶν ἑπτὰ φωνηέντων καὶ τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, οὓς οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν ***τοὺς ἑπτὰ πλανήτας*** καὶ κατόπιν τῆς συμφωνίας τῶν ἀστέρων τούτων καὶ τῶν ἑπτὰ φθόγγων τῆς ἀρχαίας μουσικῆς κλίμακος. Θὰ παρατηρηθῇ δὲ μόνον ἤδη παρευθύς, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Περιηγήσεως τοῦ Ἀναχάρσιδος» δὲν προσέσχεν εἰς ὅλα τὰ ἀπαραίτητα σημεῖα τοῦ προβλήματος, ὅπερ κατὰ συνέπειαν πρόκειται εἰς λύσιν.

Ὁ πάπυρος παρουσιάζει, σελ. 6, σειρὰ 1. 2 καὶ σελ. 16, σ. 1. 23, δύο ὀνοματολογίας τῶν πλανητῶν, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κατάταξιν, (πίναξ A) τὴν δὲ κατὰ τὴν ἑπτάζωνον περιοδικὴν αὐτῶν κίνησιν (πίναξ B).

A	B
Ἥλιος	Κρόνος
Σελήνη	Ζεὺς
Ἄρης	Ἄρης
Ἑρμῆς	Ἥλιος
Ζεὺς	Ἀφροδίτη
Ἀφροδίτη	Ἑρμῆς
Κρόνος	Σελήνη.

Θὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ὁ πίναξ A παρουσιάζει τὴν εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος προσδιωρισμένην τάξιν ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν πρὸς τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας, ὁ δὲ πίναξ B ἀναπαριστᾷ τὸν ἕτερον τῶν δύο πινάκων, μεθ' ὧν Δίων ὁ Κάσσιος (XXX VII, 18) ἐξηγεῖ τὸν σχηματισμὸν καταλόγου, κατὰ πάντα ὁμοίου πρὸς τὸν πίνακα A τοῦ παπύρου.

Ἂς προσθέσωμεν ὅτι ὁ πίναξ B βεβαιοῖ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δίονος Κασίου, καθ' ἣν οἱ Αἰγύπτιοι κατέτασσον τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας συνῳδὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ πίνακος τούτου δεικνυομένην τάξιν. Τοῦτ' αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ ἑτέρου καταλόγου, περιεχομένου ἐν τῷ παπύρῳ w σελ. 1, 1.14 καὶ ἑξῆς, ἔνθα τὰ ὀνόματα τῶν ἑπτὰ ἀστέρων συσχετίζονται πρὸς ἰσάριθμα ἀρώματα.

Ἡ συσχέτισις τῶν ἑπτὰ φωνηέντων πρὸς τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ῥητῶς διαλαμβάνεται ἐν σελίδι 13, 1. 11 τοῦ παπύρου, ἐν ᾧ ἀναγινώσκομεν.... «***τῶν ἑπτὰ ἀστέρων α ε η ι ο υ ω***». Ὡς πρὸς δὲ τὸν μουσικὸν χαρακτῆρα τῶν φωνηέντων, οὗτος ἐπαρκῶς δηλοῦται ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτῳ χωρίῳ. «***Ἐπικαλοῦμαι σε, κύριε, ᾠδικῷ ὕμνῳ· ὑμνῶ σου τὸ ἅγιον κράτος*** (κρίτος ἐν τῷ παπύρῳ) ***α ε η ι ο υ ω ω ω***». Τὸ ἑπόμενον χωρίον τυγχάνει οὐχ ἧττον σημαντικόν. «***Σοῦ τῷ ἐπταγράμματον ὄνομα πρὸς τὴν ἁρμονίαν τῶν ἑπτὰ φθόγγων ἐχόντων φωνὰς πρὸς τὰ κη' φῶτα σελήνης***».

Τὰ διάφορα ταῦτα χωρία φαίνονται ἡμῖν ἐπιβεβαιοῦντα καὶ συμπληροῦντα τὸν Δημήτριον ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν ᾀσμάτων, ᾀδομένων διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων τῆς Ἑλλην. γλώσσης καὶ ὡς πρὸς τὴν τούτων συμφωνίαν μετὰ τῶν ἑπτὰ πλανητῶν καὶ τῶν ἑπτὰ φθόγγων τῆς πρωτογόνου μουσικῆς κλίμακος, τῆς κεκλημένης Λύρας τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁ abbé Barthélemy, εἰς τὰ περιελθόντα εἰς γνῶσιν αὐτοῦ ἀθροίσματα φωνηέντων ὑπέλαβεν ὡς ἐπίκλησιν εἴτε ἐν ὅλῳ εἴτε ἐν μέρει ἀπευθυνομένην πρὸς τὰς ἑπτὰ ἀστρῴας θεότητας, τασσομένας καθ' ἣν ὁ ἐπικαλούμενος ἀπένειμεν εἰς ἑκάστην τούτων ἀξίαν. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπέμενεν εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἐὰν ἐγίνωσκε τὸν πάπυρον w, ἐν ᾧ ἀπαντῶσι πλοκαὶ φωνηέντων· πολλάκις ἐπαναλαμβάνουσαι τὸ αὐτὸ γράμμα π. χ. Ι Υ Ε Υ Η Ο Ω Α Ε Η (σελ. 14, 1. 27). Ι Ι Υ Υ Ο Α Η Α Υ Ο (σειρὰ 35) Ι Υ Ε Υ Ο (σελ. 20, 1. 2), Ι Α Ι Α Ι Υ (σειρὰ 15), κτλ.

Ἂς ἐξάρωμεν ἤδη τὰ χωρία, ἐν οἷς αἱ πληροῦσαι τὸν πάπυρον ἐπικλήσεις συνοδεύονται ὑπὸ πλοκῶν φωνηέντων, αἵτινές εἰσι καθ' ἡμᾶς φράσεις μελῳδικαί, σεσημασμέναι διὰ τῶν γραμμάτων τούτων.

Σελὶς 13, σειρὰ 11 ἕως 13. 1. 44 καὶ 45, πλεῖσται πλοκαὶ φωνηέντων πλήρεις ἢ μερικαὶ κατὰ διαφόρους συνδυασμούς.

Σελὶς 14, 1. 25 ἕως 29, 32 ἕως 36.

Σελὶς 17, 1. 9, 32.

Σελὶς 18, 1. 16 ἕως 18, 25, 27 καὶ 28.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι σειρὰ 31 καὶ ἐφεξῆς ὁ μύστης λαμβάνει τὴν συμβουλὴν ἢ ἐπιταγὴν τοῦ νὰ ψάλῃ ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν φωνηέντων (A ἔπειτα E καὶ οὕτω καθεξῆς κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν) συνοδεύων τὰ ᾄσματα ταῦτα διὰ χειρονομίας, διευθυνομένης τῆς χειρὸς ἐκ περιτροπῆς πρὸς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

Σελὶς 19, 1. 14 καὶ 15, τὸ ᾆσμα ὥρισται διὰ φωνὰς ἀνδρῶν· σειρὰ 17 καὶ 18 διὰ φωνὰς γυναικῶν.

Αἱ σελίδες 20 καὶ 21 κατέχονται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ ἀθροισμάτων φωνηέντων. Αἱ δὲ 22, 23 καὶ ἡ 25 τελευταία τοῦ παπύρου περιέχουσιν ἔτι δείγματά τινα.

Ὑπολείπεται ἡμῖν ν' ἀναζητήσωμεν τὴν κλεῖδα τῆς λειτουργικῆς ταύτης μελῳδίας. Πρὸς δὲ τοῦτο πειραθῶμεν νὰ θέσωμεν τοὺς ὅρους τοῦ προβλήματος ἐπωφελούμενοι ἐκ τῶν σημειώσεων, ἃς κατέχομεν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα.

Τὸ ἀνωτέρω μνησθὲν κείμενον τοῦ παπύρου

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ

Κατὰ τὴν πέμπτην συμφωνικὴν συναυλίαν τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠδείου, τῆς ὁποίας κριτικὴν θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον, ἐξετελέσθησαν καὶ δύο ᾄσματα ἑλληνικά, «Ἡ Δέσπω» κατ' ἐνορχήστρωσιν τοῦ κ. Μ. Καλομοίρη καὶ ὁ «Γέρω-Κλέφτης» τοῦ κ. Ψάχου. Καὶ ἡ μὲν «Δέσπω» εἶναι καθαρῶς δημῶδες ποιμενικὸν ἐπιτραπέζιον, γραφὲν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου ἰατροῦ κ. Δημ. Περιοτέρη, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Ψάχου μεταγραφὲν ἄλλοτε εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν δι' ᾆσμα καὶ κλειδοκύμβαλον. Τὸ ᾆσμα τοῦτο, συναινέσει τοῦ κ. Ψάχου, ἐγράφη δι' ὀρχήστραν ὑπὸ τοῦ φίλου συνθέτου κ. Μ. Καλομοίρη καὶ ἐξετελέσθη διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τὴν εἰρημένην συναυλίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὸ ἕτερον ᾆσμα ὁ «Γέρω-κλέφτης» ἐγράφη σχεδὸν ὑπὸ πάντων, ὅτι εἶναι δημῶδες, ἀναγκαζόμεθα νὰ δηλώσωμεν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ Γέρω-κλέφτης» εἶναι μελοποίησις ἰδία τοῦ κ. Ψάχου πρὸς καθαρῶς δημώδη τρόπον, μετὰ συμφωνικῆς συνηχήσεως, καθαρῶς ἑλληνικῆς, δι' ὀρχήστραν.

Διὰ τοῦ ᾄσματος τούτου, ὅπως καὶ δι' ἄλλων παρεμφερῶν, ὁ κ. Ψάχος σκοπεῖ τὴν εὐρυτέραν καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τῶν δημωδῶν ἡμῶν μελωδιῶν, ὅπερ δὲ κυριώτατον, τὴν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν δημιουργίαν καὶ ἐνορχήστρωσιν νέων ᾀσμάτων καθαρῶς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνισχυτικῆς συμφωνικῆς ὑπηχήσεως. Ποιούμεθα τὴν διάκρισιν ταύτην, καθόσον ὁ κ. Ψάχος, οὐδέποτε φιλοδοξήσας νὰ ἐμφανισθῇ ὡς ποιητὴς δημωδῶν ᾀσμάτων, ἢ γράφει καὶ ἐκδίδει ᾄσματα δημώδη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπεξεργασίας—αὐτῆς τῆς ἐνδημικῆς νόσου, ὑφ' ἧς προσεβλήθησαν ἀνιάτως νεήλυδές τινες ἐναρμονισταί — ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἤχων καὶ τῶν ρυθμῶν αὐτῶν μελοποιεῖ διὰ τοὺς διαλειφθέντας λόγους ὅλως νέα ᾄσματα, ὡς ὁ «Γέρω-κλέφτης» του. Διότι ὑπὸ πάντων δέον νὰ κατανοηθῇ, ὅτι δημώδη ᾄσματα δὲν καλοῦνται ὅσα δήποτε ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου γνωστοῦ ποιητοῦ συντίθενται, ἀλλ' ἐκεῖνα, ἅτινα μελοποιοῦνται κατ' εὐθεῖαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λαοῦ καὶ ὑπ' ἀγνώστων ποιητῶν καὶ τὰ ὁποῖα ὡς μία, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιδημία μουσικὴ διασχίζοντα ἀπεράντους ἐκτάσεις καὶ θαλάσσας καὶ ὠκεανούς, μεταδίδονται εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς, ὅπου στόμα ἑλληνικόν. Τὰ δημώδη λοιπὸν ᾄσματα εἶναι ὁ μέγας ἐκεῖνος νόμος τῆς κατὰ βούλησιν μελοποιΐας, ὅστις ἀναλλοίωτος διέπει καὶ θὰ διέπῃ ἐσαεὶ τὴν λαϊκὴν μουσικὴν παραγωγήν, τὴν ἀθάνατον τουτέστι δημώδη ἡμῶν μουσικήν, ἥτις μίαν καὶ μόνην γινώσκει γλῶσσαν. Τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἥτις, ἄνευ τῆς παρεμβάσεως οἱουδήποτε διαστρεβλωτοῦ διερμηνέως, συνεννοουμένη ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς καρδίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐξωτερικεύει τὰ διάφορα αὐτῆς πάθη καὶ συναισθήματα.

ΤΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Εἰς ἄρθρον εἰδικὸν ἐγράψαμεν ἄλλοτε ὁπόση καὶ ὁποία ἄγνοια τῶν τυπικῶν διατάξεων βασιλεύει εἰς ἅπαντας γενικῶς τοὺς κληρικούς, ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους. Μέχρι τοσούτου δ' ἐλέγομεν ὅτι προχωρεῖ ἡ ἄγνοιά των, ὥστε τάξις ἐκκλησιαστικὴ παρ' αὐτοῖς νὰ σημαίνῃ ἀταξίαν καὶ διαστρέβλωσιν τοῦ πνεύματος τῶν τυπικῶν τῆς Ἐκκλησίας διατάξεων. Ἔχομεν σήμερον ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ ἑξῆς ἄτοπον. Τὰ Μνημόσυνα, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι ἰδιαίτεραι ἀκολουθίαι, ἀλλὰ κυρίως Λειτουργίαι, τελούμεναι ὑπὲρ τῶν προαναπαυσαμένων. Εἶναι τουτέστι τὸ μνημόσυνον ἀκολουθία συμφυτος μὲ τὴν Λειτουργίαν, εἴτε ἀρχιερατικὴ εἶναι αὕτη εἴτε ἱερατική. Συνεπῶς, οὐδεμία διακοπὴ δι' ἀπολύσεως ἐπιτρέπεται μεταξὺ Λειτουργίας καὶ Μνημοσύνου. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Κοινωνικοῦ ψάλλεται ὁ Ἄμωμος καὶ τὰ Εὐλογητάρια, μετὰ δὲ τὸ «Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον....» ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ πρεσβυτερίου, εἴτε μόνοι οἱ ἱερεῖς εἰς τὸν σωλέαν, ψάλλοντες τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων..» κλπ. ὅτε καὶ ἐκφωνοῦνται αἱ δεήσεις καὶ ἀναγινώσκονται αἱ εὐχαί, ὡς συνέχεια τῆς ὅλης Λειτουργίας. Τούτων δὲ ὅλων συμπληρωθέντων, γίνεται ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦντος μία καὶ μόνη Ἀπόλυσις. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἐπεβλήθη ὑπ αὐτῶν τούτων τῶν Ἐπισκόπων της νὰ γίνηται ἰδιαιτέρα ἀπόλυσις διὰ τὴν Λειτουργίαν, ἐξερχομένου δὲ τοῦ πρεσβυτερίου εἰς τὸν σωλέαν νὰ γίνηται νέος «Εὐλογητὸς» καὶ ἀμέσως, ὡσεὶ νὰ ἐπρόκειτο περὶ χωριστῆς τελετῆς, νὰ ἄρχηται ἡ δαιμονιώδης ἐκείνη συναυλία! τῶν Εὐλογηταρίων κλπ. Τὶς ὁ σκοπὸς τῆς τοιαύτης παρατυπίας, οὐδένα διαφεύγει. Οἱ χριστιανοὶ πρέπει ν' ἀντιληφθῶσιν ἐμφανέστερον τὸν ἰδιαίτερον κόπον τοῦ πρεσβυτερίου! Οἱ δὲ ἰδιαίτεροι κόποι καὶ αἱ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ ἀμείβωνται γενναιότερον!... Εἶναι καιρὸς νὰ παύσῃ ἡ ἐκμετάλλευσις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας καθεστώς, οἱ δὲ κατὰ τόπους Ἐπίσκοποι, οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι διὰ τὰ τοιαῦτα ἄτοπα, καὶ ἔκτροπα, νὰ διατάξωσι τὴν πιστὴν τῶν ἀρχαίων διατάξεων ἐφαρμογήν, διδάσκοντες καὶ φωτίζοντες τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἱερεῖς καὶ ἅπαν τὸ ποίμνιόν των περὶ τοῦ λόγου, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει τὸν χωρισμὸν Λειτουργίας καὶ Μνημοσύνου. Ἂς παύσωμεν ἐμπαίζοντες Θεόν τε καὶ ἀνθρώπους. Διότι οἱ ἄνθρωποι πιθανὸν ἐν τῇ θλίψει των καὶ ἐμπαιζόμενοι νὰ σιγῶσιν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται!

ΜΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων ὑπῆρχε μία δίκη ἐκκρεμής, συνεπείᾳ ἀγωγῆς τοῦ κ. Ψάχου κατὰ τοῦ «Ὠδείου Ἀθηνῶν» ἐπὶ παρανόμῳ ἀπολύσει. Διὰ τῆς ἀγωγῆς του ταύτης ὁ κ. Ψάχας ὑποστηρίζων, ὅτι ἡ ἀπόλυσίς του ἐγένετο κατὰ παράβασιν τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ καταστήματος, ἠξίου τὴν ἀπόδοσιν ὅλων τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ μετὰ τῶν τόκων καὶ ἐπιτοκίων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπολύσεως του καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς, μέχρις οὗ τὸ ἐν λόγῳ Ὠδεῖον θὰ ἀπέλυεν αὐτὸν νομίμως καὶ συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμὸν τῆς Σχολῆς, ἣν διεύθυνεν. Τὸ Πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν. ἐκδικάσαν ἐσχάτως τὴν ὑπόθεσιν, δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ κατεδικάζει τὸ «Ὠδεῖον Ἀθηνῶν» εἰς ὅλα ὅσα ὁ κ. Ψάχος διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ δικηγόρου αὐτοῦ κ. Δ. Μαύρου ἀξιοῖ. Τὸ «Ὠδεῖον Ἀθηνῶν», εἰς ὃ ἐκοινοποιήθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου, ἔχει βεβαίως τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως, ὅτε ὁ κ. Ψάχος καὶ διὰ ζώσης πλέον φωνῆς θὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀξιώσεις του, ἐκτιθεὶς καὶ τοὺ, ταπεινοὺς λόγους, δι' οὓς τὸ εἰρημένον Ὠδεῖον προέβη τὸ 1919 εἰς τὴν ἀπόλυσίν του. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε, ἀναγνωρισθέντος τοῦ δικαίου τοῦ κ. Ψάχου, τὸ «Ὠδεῖον Ἀθηνῶν» θᾶττον ἢ βράδιον θὰ καταβάλῃ τὰ εἰς τὸν κ. Ψάχον ὀφειλόμενα, οἱ δὲ διέποντες αὐτὸ θ' ἀντιληφθῶσι διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν —ἂν δὲν ἔπαυσαν ἀμβλυωποῦντες—, ὅτι προῖστανται καταστήματος, τοῦ ὁποίου οὔτε αὐτὸν κἂν τὸν Κανονισμὸν ἐκ περιεργείας τοὐλάχιστον ἐμελετησάν ποτε!

---

w, σελ. 13, 1. 14, καθοδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τοῦτο. Εἰς τοὺς μνημονευομένους ἑπτὰ ἀστέρας ἔπονται τὰ ἑπτὰ φωνήεντα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν αὐτῶν τάξιν καὶ πολλὰς ἄλλας πλοκὰς τούτων οὐχὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Λοιπὸν εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἰδίως ὁ Νικόμαχο- (Μεῖβόμιος σελ. 6) συνεσχέτισαν τοὺς φθόγγους μιᾶς κλίμακος ἑπταχόρδου, ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν ἡμετέραν mi, fa, sol, la, si ὕφεσις, ut, re, πρὸς τὴν σειρὰν τῶν ἑπτὰ ὑποτιθεμένων πλανητῶν, καθ' ἣν μάλιστα τάξιν ἀπαριθμεῖ τούτους ὁ ἡμέτερος πάπυρος (πίναξ Β ἴδε ἀνωτέρω).

Κρόνος	Ὑπάτη μέσων	mi.
Ζεὺς	Παρυπάτη μέσων	fa.
Ἄρης	Λιχανὸς μέσων	sol.
Ἥλιος	Μέση	la.
Ἀφροδίτη	Τρίτη συνημμένων	si ὕφεσις.
Ἑρμῆς	Παρανήτη συνημμένων	ut.
Σελήνη	Νήτη συνημμένων	re.

Παράβαλλε Μανουὴλ Βρυέννιον, Ἁρμονικὰ σελ. 363 εἴδ. Wallis.

Ἤδη, ὅτε γινώσκομεν τὴν συμφωνίαν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων μετὰ τῶν ἑπτὰ φθόγγων τῆς ἑπταχόρδου μουσικῆς κλίμακος, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν καὶ τὴν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων μετὰ τῶν ἑπτὰ Ἑλληνικῶν φωνηέντων, ἡ συνένωσις τῶν δύο συμφωνιῶν θὰ παρεῖχεν ἡμῖν τὴν σχέσιν τῆς τῶν φωνηέντων σειρᾶς πρὸς τὴν μουσικὴν κλίμακα.

Λοιπὸν πέντε ἕλληνες συγγραφεῖς ἐξέθηκαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συμπεπληρωμένως τὴν σχέσιν τῶν ἀστέρων μετὰ τῶν φωνηέντων, ἤτοι ὁ Πλούταρχος (ἐπὶ τῆς λέξεως ΕΙ, σελ. 389 ε), ὁ Πορφύριος ἔν τινι χωρίῳ τῶν σχολίων αὐτοῦ εἰς Διονύσιον τὸν Θρᾶκα, μνημονευομένῳ ὑπὸ J. J. Barthélmy, ὁ Λαυρέντιος Λυδὸς (σελ. 14 lehow), ὁ Ἀχιλλεὺς Τάσος (in Phaeuom. Arati σελ. 89. καὶ Uranoloqiuns τοῦ P. Petau, σελ. 136), καὶ τέλος τὸ ὑπὸ τοῦ Bekker δημοσιευθὲν ἀνώνυμον κείμενον (Anecdota Graeca σελ. 796). Ἰδοὺ ἐν παρενθέσει ὁ πίναξ τῶν διαφόρων τούτων διδομένων.

	Πλούταρχος	Πορφύριος	Λυδὸς	Ἀχιλλεὺς καὶ ἀνέκδοτον Τάσος	
Κρόνος	Ω	Υ	Ι	Ω	Bekker
Ζεὺς	Υ	Ω	Ω	Υ	
Ἄρης	Ο	Ο	Ο	Ο	
Ἥλιος	Ε	Ι	Η	Ι	
Ἀφροδίτη	Ι	Α	Ε	Η	
Ἑρμῆς	Η		Α	Ε	
Σελήνη	Α		Υ	Α	

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων συστημάτων συμφωνίας μεταξὺ τῶν πλανητῶν καὶ τῶν φωνηέντων ἀδιστάκτως ἀποδεχόμεθα τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, Τάσου, ἀναδημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνεκδότου τοῦ Bekker. Ἐν πρώτοις ὁ 3ος βαθμὸς, Ἄρης —Ο, εἶναι κοινὸς εἰς τὰ τέσσαρα συστήματα, τοῦθ' ὅπερ δίδωσι ποιάν τινα βεβαιότητα. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ 1ος καὶ ὁ 2ος βαθμὸς εἰσι κοινοὶ εἰς τὸν Πλούταρχον, εἰς τὸν Ἀχιλλέα Τάσον καὶ εἰς τὸ Ἀνέκδοτον. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ φαίνεται ἡμῖν μᾶλλον συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς κατατάξεως ταύτης εἶναι, ὅτι τὰ τρία τελευταῖα φωνήεντα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς τρεῖς πρώτους ἀστέρας. Ἕπεται ἐκ τούτου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὅτι τὰ τέσσαρα πρῶτα φωνήεντα δέον νὰ ἀντιστοιχήσωσι πρὸς τοὺς τέσσαρας τελευταίους ἀστέρας, καθὰ δείκνυσι καὶ τὸ ὑφ' ἡμῶν προκρινόμενον σύστημα.

Ἡ συνέννωσις τῶν ἄρτι καταστρωθέντων καταλόγων ἐπὶ τῶν κειμένων δίδωσι τὰ ἑπόμενα συμπεράσματα:

Α	Σελήνη	Νήτη συνημμένων	re.
Ε	Ἑρμῆς	Παρανήτη συνημμένων	ut.
Η	Ἀφροδίτη	Τρίτη συνημμένων	si ὕφεσις.
Ι	Ἥλιος	Μέση	la.
Ο	Ἄρης	Λιχανὸς μέσων	sol.
Υ	Ζεὺς	Παρυπάτη μέσων	fa.
Ω	Κρόνος	Ὑπάτη μέσων	mi.

Ὁ abbe Barthélemy προΰτεινε σχέσιν ἀντίστροφον πρὸς ἣν καταντῶσιν αἱ ἡμέτεραι ἀποδείξεις. Τοῦτο δὲ, διότι ἠκολούθησε τὴν μεταξὺ τῶν ἀστέρων καὶ τῶν μουσικῶν φθόγγων συμφωνίαν, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποτιθέμενον δεύτερον βιβλίον τοῦ Νικομάχου (Μεῖβομ. σελ. 34) κείμενον, ὅπερ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ συλλογή, καθ' ἣν ἡ γνώμη τοῦ Γερασηνοῦ Πυθαγορείου ἔλαβεν ἑτέραν διατύπωσιν, ἐστερημένην κύρους. Οὕτω ἡ σελήνη, κατὰ τὴν τοιαύτην διατύπωσιν, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ὑπάτην (mi) καὶ ὁ Κρόνος προς τὸν φθόγγον (ré).

Δύο μουσικοὶ συνθέται οἱ R. J. Pottier, μέλος τῆς ἡμετέρας Ἑταιρίας καὶ Ad. Populus διδάσκαλος τῆς Ἐκκλ. μουσικῆς προτίθενται νὰ μεταγράψωσι διὰ τῆς νεωτέρας σημειογραφίας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος ἔργου, πάσας τὰς ἐν τῷ παπύρῳ w τοῦ Λουγδούνου περιεχομένας πλοκὰς τῆς διὰ φωνηέντων παρασημαντικῆς. Ἐπὶ τέλους καὶ οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν εἰδότες τὴν μουσικὴν θὰ ὦσιν εἰς θέσιν νὰ ἀποπειραθῶσι τὸ αὐτὸ πείραμα βοηθείᾳ τῆς ὑφ' ἡμῶν προτεινομένης συμφωνίας. Ἐὰν ἐξαγάγωσιν ἀποτελέσματα διαρκῶς μελῳδικά, ὡς ἡμεῖς κατὰ τὴν ὁμολογίαν πολλῶν τεχνητῶν, λαβόντες παραδείγματά τινα τὰ προστυχόντα, θὰ κατορθωθῇ ἐπὶ τέλους νὰ ληφθῇ ἰδέα τις πλήρης καὶ ἀκριβὴς τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλληνοαιγυπτίων ἱερέων ἀσκουμένης μουσικῆς, καὶ ἑπομένως τὸ τόσῳ περίεργον χωρίον τοῦ γραμματικοῦ Δημητρίου δὲν θὰ ᾖ τοῦ λοιποῦ γράμμα νεκρόν.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΓΡΑΦΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΕΚ ΤΕ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ ΔΙΑΣΩΘΕΝΤΑ

Γ'

Πότε οἱ ἱεροψάλται ἵστανται ἐν τῷ στασιδίῳ καὶ πότε κατέρχονται εἰς τὸ βάθρον τοῦ χοροῦ.

Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ.—Χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως, οἱ ἱεροψάλται φέροντες ῥάσον ὀφείλουσι νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰ θέσεις των πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀρχιερέως, ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ χοροῦ. Εἰσελθόντος τοῦ Ἀρχιερέως ψάλλουσι ἀργῶς τὸ «***Εἰς πολλὰ ἔτη***», πρὸς ἐκεῖνον ἐστραμμένοι. Μετὰ τὸν Εὐλογητόν, λέγοντες τὸ «***Ἀμὴν***», ἀναμένουσι τὸ τέλος τοῦ τρίτου «***Δεῦτε προσκυνήσωμεν***», μεθ' ὅ, ὑποκλινόμενοι πρὸ τοῦ ἐν τῷ θρόνῳ Ἀρχιερέως, ἀνέρχονται εἰς τὰ στασίδιά των, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατέρχονται μετὰ τὸ τέλος τοῦ Θεοτοκίου ἀπολυτικίου καὶ ἡμιεστραμμένοι πρὸς τὸν Θρόνον ἀναμένουσι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀπολύσεως. Μόλις δὲ ὁ ἱερεὺς συμπληρώσει τὰς λέξεις «***Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν***», ἢ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς τυχούσης ἑορτῆς, λ. χ. «***ὁ ἐν δόξῃ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐν δεξιᾷ καθίσας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν***», ἀμέσως ψάλλουσι τὸ: «***Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν***». Μετὰ τὸ «***Δι' εὐχῶν***» δέ, λέγοντες ὑψηλοφώνως τὸ: «Ἀμήν», κατέρχονται τοῦ χοροῦ.

Τὸ «***Εἰς πολλὰ ἔτη***» τῆς Εἰσόδου ψάλλει ὁ δεξιὸς χορὸς πάντοτε. Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὅμως εἴθισται, ὅταν ἀπουσιάζῃ ὁ Πρωτοψάλτης, νὰ ψάλληται τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ Δομεστίκου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Λαμπαδαρίου (=ἀριστεροῦ ἱεροψάλτου).

Ὅταν δὲν χοροστατῇ Ἀρχιερεύς, οἱ ἱεροψάλται προσέρχονται εἰς τὸν Χορὸν λεγομένης τῆς ἀπολύσεως τῆς Ἑνάτης. Ἀνέρχονται μετὰ τὸ τρίτον «***Δεῦτε προσκυνήσωμεν***» εἰς τὰ στασίδια καὶ κατέρχονται ἀπ' αὐτῶν μετὰ τὸ τέλος τῶν Ἀπολυτικίων. Καθ' ὃν χρόνον ἵστανται κάτω τοῦ στασιδίου, ἔχουσι τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν Ὡραίαν Πύλην, ἀνερχόμενοι δὲ εἰς τὸ στασίδιον ὑποκλίνονται πρὸ τοῦ Θρόνου.

Ἐν τῷ Ὄρθρῳ.—Προσέρχονται εἰς τὸν Χορὸν λήγοντος τοῦ Ἑξαψάλμου, ἀναμένοντες δὲ τὸ τέλος τοῦ τρίτου «***Ἀλληλούϊα, Δόξα σοι ὁ Θεός***» ἀνέρχονται εἰς τὸ στασίδιον.

Ἂν πρόκηται νὰ χοροστατήσῃ Ἀρχιερεύς, προσέρχεται οὗτος ἀναγινωσκομένου ὑπὸ τοῦ Κανονάρχου τοῦ Μηνολογίου τῆς ἡμέρας. Συμπληροῦντος δὲ τούτου τὸ: «***Ταῖς αὐτῶν ἁγίαις πρεσβείαις κτλ.***», οἱ χοροὶ κατέρχονται ἀπὸ τοῦ στασιδίου των, ὁ δὲ δεξιὸς ἱεροψάλτης, ὑπηχοῦντος, καὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ψάλλει τὸ «***Εἰς πολλὰ ἔτη***» ὅπερ συμπληροῖ ὁ ἀριστερὸς ψάλλων τὸ «***Δέσποτα***». Ὁ δεξιὸς ἐστραμμένος πάντοτε πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, ποιεῖται ὑπόκλισιν καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ στασίδιον, ἀφοῦ ὁ ἐν τῷ Θρόνῳ Ἀρχιερεὺς εὐλογήσῃ αὐτόν, δίδων αὐτῷ διὰ τῆς εὐλογίας τὸν λεγόμενον καιρόν, ἤτοι τὴν ἄδειαν νὰ ψάλῃ. Κατέρχονται τοῦ στασιδίου λήγοντος τοῦ Ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου, μεθ' ὃ ἐστραμμένος ὁ δεξιὸς πρὸς τὸν Θρόνον ψάλλει συντομώτερον τὸ «***Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα***». Ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς ψάλλουσι τὸν Πεντηκοστὸν ψαλμόν, ἱστάμενοι κάτω. συμπληρουμένου δὲ τοῦ στίχου: «***Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην***», στρέφονται πρὸς τὸν Θρόνον. Τοῦ Ἀρχιερέως κατερχομένου νὰ ἀσπασθῇ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ ἀριστερὸς ψάλλει ἀργῶς τὸ: «***Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας κ.τ.λ.***». Ὁ δεξιὸς ἀναμένει ἕως οὗ προσκυνήσῃ ὁ Ἀρχιερεύς. Μόλις δ' ὁ Ἀρχιερεὺς ὑψώσῃ τὴν χεῖρα πρὸς εὐλογίαν, ἄρχεται ψάλλων τὸ: «***Εἰς πολλὰ ἔτη***» ἀργῶς (ἕως οὗ ἀνέλθῃ ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν Θρόνον), ὅπερ συμπληροῖ ὁ ἀριστερὸς διὰ τοῦ «***Δέσποτα***». Εἶτα ἀμφότεροι, ποιοῦντες σχῆμα, ἀνέρχονται εἰς τὰ στασίδια καὶ ἐξακολουθοῦσι τὸν Πεντηκοστόν. Μετὰ τὸ «***Κύριε ἐλέησον***», τοῦ ἱερέως λέγοντος τὸ: «Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς», κατέρχονται ἀπὸ τῶν στασιδίων καὶ ἀναμένοντες τὸ τέλος τοῦ: «***Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτός...***», στρέφονται πρὸς τὸν Θρόνον, καὶ ἕως οὗ συμπληρωθῇ ἡ Τιμωτέρα ὑποβοηθοῦσι τὸν ψάλλοντα ταύτην (ἢ τὴν Ἑνάτην) Ἀρχιερέα. Ἀνέρχονται εἰς τὰ στασίδιά των ἀρχομένης τῆς Καταβασίας τῆς Ἑνάτης καὶ ἀπὸ τοῦ στασιδίου, ἡμιεστραμμένοι πάντοτε πρὸς τὸν Θρόνον, ὑποβοηθοῦσι τὸν Ἀρχιερέα, ψάλλοντα ταύτην ὡς καὶ τὸ Ἐξαποστειλάριον.

Ὅταν ἀντὶ Τιμιωτέρας ψάλληται ἡ ἑνάτη ᾠδὴ τῆς τυχούσης ἑορτῆς, οἱ ἱεροψάλται ἵστανται ἐν τοῖς στασιδίοις.

Ἐν Ἀρχιερατικῇ Λειτουργίᾳ μετὰ τὸ «***Αἰνεῖτε***» τῶν Αἴνων, κατερχομένου τοῦ Ἀρχιερέως νὰ λάβῃ καιρόν, ὁ δεξιὸς ἱεροψάλτης, ὀλίγον πρότερον κατελθὼν εἰς τὸν Χορόν, ψάλλει τὴν καθιερωμένην ἀρχαίαν ἀργὴν Φήμην «***Τὸν δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα***» μέχρι τέλους τοῦ «***φύλαττε***», ὅτε, εὐλογοῦντος τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ ἀριστερὸς ψάλλει τὸ: «***Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα***», μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἀνέρχονται εἰς τὰ στασίδια των ψάλλοντες τοὺς Αἴνους. Κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ τέλος τοῦ «***Ὑπερευλογημένη...***» καὶ ἐν τῷ Χορῷ ἱστάμενοι ψάλλουσι τὴν Δοξολογίαν.

Ἐν τῇ Λειτουργίᾳ.—Μετὰ τὸ τέλος τοῦ «***Εὐλογημένη ἡ βασιλεία....***», λέγοντες τὸ «***Ἀμήν***», ἀνέρχονται εἰς τὰ στασίδιά των. Κατέρχονται εἰς τὸ τέλος τοῦ Χερουβικοῦ ἐν τῷ Χορῷ, μετὰ δὲ τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, ἀνέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὰ στασίδια. Ὡσαύτως κατέρχονται εἰς τὸ: «***Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν....***». Ἵστανται ἐν τῷ χορῷ μέχρι τέλους τοῦ «***Ἄξιον ἐστίν***», μεθ' ὃ ἀνέρχονται, κατερχόμενοι εἰς τὸ: «***Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς...***». Μετὰ τὸ «Εἷς ἅγιος κ.τ.λ.», ὅπερ λέγει μόνος ὁ κανονάρχης, ἀνέρχονται εἰς τὸ στασίδιον, ἵνα κατέλθωσιν ἀπ' αὐτοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν συμπληρωθέντος τοῦ Κοινωνικοῦ.

Ἂν ὁ λειτουργῶν Ἀρχιερεὺς θελήσῃ νὰ διανείμῃ ἀντίδωρον ἀπὸ τοῦ Θρόνου, ἀνέρχονται οἱ ἱεροψάλται εἰς τὰ στασίδιά των, ψάλλοντες ἢ τὰς τῆς ἡμέρας Καταβασίας ἢ Καλοφωνικόν τινα εἱρμόν.

Ἂν δὲν χοροστατῇ Ἀρχιερεύς, οἱ ἱεροψάλται ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἀλλ' ἐν τῷ βάθρῳ ἱστάμενοι εἰσὶν ἐστραμμένοι πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΚΟΣΜΑΣ ΜΕΛΩΔΟΣ Ο ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ἀριθ. 15 καὶ τέλος)

Ἀνέπνει γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν τῆς θεολογίας ἐπώνυμον, καὶ ἄλλος οὗτος εἶναι ἐδόκει· τῷ τε τ' ἀκείνου εἴπερ τινος ἄλλου ἐπὶ στόματος φέρειν· καὶ τῷ μάλιστα ἐκθειάζειν τὸν ἄνδρα· ὅθεν μοι δοκεῖ πεπλουτηκέναι τὴν ἱερὰν αὐτοῦ κλῆσιν, φιλογρηγόριος παρὰ πάντων ὀνομαζόμενος· ὅ καὶ δεῖγμα τῆς ἐκείνου πρὸς τὸν ἄνδρα συμπνοίας, τούτῳ γὰρ ἐνηβρύνετο πλέον, ἢ τῇ στροφῇ τῆς σφενδόνης ὁ Γύγης, ἢ ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος ὁ τοῦ Φιλίππου· τὸ μυθικὸν αὐτῷ ἐπιγράφει πατέρα γεγενῆσθαι θεῶν. Ἀλλὰ μέχρι τινὸ μηκύνω τὸν λόγον, εἰδὼς ὡς εἰ μὲν τὸ κατ' ἀξίαν ἐπιζητοίη τις, καὶ πέλαγος ὅλον ἀτλαντικόν, βραχεῖα ῥανὶς φανήσεται. πρὸς τὰ τοῦδε παραβαλλόμενον· εἰ δ' ὅσον τὸν πόθον ἀφοσιώσασθαι, δι' ὀλίγων ῥημάτων βραχυλογήσαντα, ἕνι τοῦτο ἀποδεῖξαι, ὅ δὴ καὶ ποιήσω· τῶν πάλαι θαυμαζομένων μνημονεύσας ὀλίγων, καὶ τοῖς τοῦ ἀνδρὸς πρακτέοις παραβαλών, ὡς ἂν κἀκ τούτων μείζων καὶ θαυμασιώτερος ἀναφανῇ· θαυμάζεται μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀρετὴ συγκρινομένη δὲ πλέον, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ὅσῳ πρὸς μείζοντα τὴν ἐμφέρειαν ἔχει καὶ δοκοῦντα τῶν ἄλλων ὑπερανεστηκέναι πολλῷ τῷ περιόντι.

Ἀβραὰμ ἐθαυμαστώθη ἐπὶ φιλοξενείᾳ, δι' ἧς καὶ Θεὸν ξενοδοχῆσαι ἠξίωτο· ὁ δὲ τῷ λόγῳ ἑκάστοτε τοὺς προσιόντας σιτίζων, Θεὸν οὐχ ἅπαξ, ἀλλ' ὁσημέραι ἐπιδημοῦντα περιχαρῶς ὑπεδέχετο· οὐ πνίξας παρὰ τὴν δρῦν τὴν σκηνήν, ἀλλὰ παρ' αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν, ἥνπερ ἡρμόσατο· πάλαι προτυπουμένην παρὰ Ρεβέκκας τῆς τοῦ πατριάρχου Ἰσαὰκ ὁμοζύγου. Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος, τοῦ μὲν ἐπαινεῖται τὸ πρᾶον, τοῦ δὲ τὸ τῆς σοφίας πλάτος, ὁ δὲ φαίνεται τὰ τῶν ἀμφοτέρων συνάψας ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὰ τοῦ καθ' ἕκαστον ἰδιώματα ἀναδείξας ἑαυτοῦ προτερήματα—τί ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, ὧν τῶν μὲν τὸ πρᾶον, τῶν δὲ τὸ σῶφρον, τῶν δὲ τὸν ζῆλον, τῶν δὲ τὸ τοῦ ἤθους μειλίχιον συλλεξάμενος, κοινὸν τῶν ἀρετῶν ἁπάντων ταμεῖον ἑαυτὸν ἀπειργάσατο.—Οὕτω τοίνυν βιούς, καὶ μετὰ τοιούτων ἐλπίδων, οὔπω τὸν πεντηκοστὸν πέμπτον χρόνον κατειληφώς, ἐπόθει γὰρ θᾶττον τὸ μετάθεον γενέσθαι, καὶ τῆς ἐκείνου δόξης κατατρυφᾶν, καθάπερ τις χιτώνιον ἀποδησάμενος, τὸ τοῦ σώματος φύραμα, καθαρὸς τῷ καθαρῷ προσεχώρησεν· οὐ κότινον ἀναδησάμενος ὥσπερ τις ὀλυμπιονίκης, ἀλλ' ἀμαράντινον στέφανον, καὶ οἷον εἰκὸς τὸν πάντων βασιλέα δωρεῖσθαι Θεόν. Καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς χορεύων ἐπιεικῶς σὺν ἀγγέλοις ἀγάλλεται, περὶ τὸ πρῶτον φῶς καὶ ἀκήρατον, τὸ ἐν τρισὶ προσώποις θεωρούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον. Τοιοῦτος ὁ ἡμέτερος στεφανίτης· οὕτω τὴν πίστιν τηρήσας, οὕτω τὸ τάλαντον πολυπλασιάσας, οὕτω τὸν δρόμον τελέσας καὶ τοιαῦτα ἔπαθλα, ἃ μηδ' ἀκοῇ ἀκοῦσαι, μηδ' ὄψει φαντασθῆναι, μηδὲ νοῦς διατυπῶσαι ἠξίωται πώποτε, τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἱδρώτων αὐτῷ πρὸς οὐρανὸν ἀρθέντι, οὐ πυρίνῳ ἅρματι καθάπερ Ἠλίας τὸ πρότερον, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρετῶν, δι' ἃς κἀκεῖνος τῶν φλογερῶν κατετόλμησεν ὀχημάτων.—Ἀλλ' ὦ τῆς Ἐκκλησίας ἀψευδέστατε κόσμε, ὦ τῆς οἰκουμένης ἐγκαλλώπισμα θεῖον, ὦ τῶν μοναζόντων ἀκριβεστάτη στάθμη, ἄνωθεν ἡμᾶς ἐποπτεύοις, τοὺς τὴν χαρμόσυνον τελετὴν περιχαρῶς ἑορτάζοντας· καὶ τοῖς μετέπειτα παραπέμποντας, πάλαι κεκρυμμένην οὖσαν, καὶ τὸ μέχρις ἡμῶν ἄγνωστον φιλοσοφήσαντός σου κἀνταῦθα συνήθως, καὶ τὸ τοῦ βίου λανθάνον, καὶ τὸ ἄτυφον περιποιουμένου, ὅτε μὴ τὴν ἐκ τῆς κενῆς δόξης λύμην παρὼν ὑφίστασθαι ἀσφαλῶς καταλύσαντα καὶ δέχοιο τόνδε τὸν λόγον, εἰ καὶ τῆς ἀξίας ἐλλείποντα, ἀλλά γε τοῦ πόθου μὴ ἐνδεῆ, ὃν ὠδίνησεν ὁ πρὸς σέ μου θερμότατος ζῆλος· καὶ δεξάμενος στήσαις τὴν τῶν οὐχ ὁρωμένων τε καὶ ὁρωμένων ἐχθρῶν ἐπιβουλὴν ἀλλεπάλληλον, καὶ πείσαις φέρειν εὐμαρῶς τὰ συμπίπτοντα ἀνιαρά, ὡς ἂν ποσῶς τῶν λυπεῖν εἰδότων ἀπηλλαγμένοι τὴν μίαν Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος δοξάζομεν θεότητά τε καὶ δύναμιν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ***Τέλος***

Σημείωσις.—Ὁ κώδιξ οὗτος εἶναι παλίμψηστος ἰδίως ἀπὸ φυλ. 156 καὶ ἐκεῖθεν. Εἰς φύλ. 159 τὰ γράμματα εἰσὶ κάθετα δυστυχῶς καὶ δυσανάγνωστα, καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν χαρακτήρων φαίνεται ὅτι εἰσὶ τοῦ 6ου αἰῶνος, ὡς καὶ εἰς φυλ. 163.— Ἀπὸ φυλ. 170 καὶ ἐκεῖθεν ὁριζόντια καὶ μικρότερα κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πρώτων.

Σπυρίδων Καμπανάος, Λαυριώτης Ἰατρός.

Ο κ. ΨΑΧΟΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ παραγγελία τοῦ μεγάλου ὀργάνου τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς.—Δύο διαλέξεις

Εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Νέας Φόρμιγγος» εἶναι γνωστὸν τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς μεγάλου ὀργάνου, ἰδίας τοῦ κ. Ψάχου ἐπινοήσεως, δι' οὗ θ' ἀποδίδωνται πᾶσαι αἱ διαστηματικαὶ λεπτομέρειαι τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ θὰ διασωθῇ ὁ διὰ μόνης μέχρι τοῦδε τῆς φωνητικῆς παραδόσεως ἀποδιδόμενος χαρακτὴρ αὐτῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο λελυμένον ἤδη καὶ ἕτοιμον καὶ' ἁπάσας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, εἰσῆλθε πλέον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πραγματικότητος.

Ὁ κ. Ψάχος, ἀποφασίσας τὴν κατασκευήν, κατόπιν πολλῶν συνεννοήσεων μετ' εἰδικῶν ἐργοστασίων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γερμανίας, προὐτίμησε τὴν εἰς εἰδικὸν τῆς Γερμανίας ἐργοστάσιον κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταβὰς εἰς Γερμανίαν, ἔδωκε τέλος εἰς τὸ δυσχερὲς καὶ πολύπλοκον τοῦτο ζήτημα. Κατόπιν πολυημέρων συνεννοήσεων μετὰ τοῦ ἐν τῷ Ἔτιγγεν τῆς Βαυαρίας μεγίστου ἐργοστασίου ὀργάνων καὶ ἁρμονίων τοῦ πεφημισμένου οἴκου G. F. Steinmeyer, συνεφωνήθη ἡ κατασκευή, ὑπερπηδηθέντος ἰδίως τοῦ δυσχερεστέρου μέρους τοῦ ὀργάνου, ἤτοι τοῦ τῆς διευθετήσεως ἐν μιᾷ διὰ πασῶν τεσσαρακοντα καὶ ἑνὸς πληκτρῶν, ἀντὶ τῶν δέκα καὶ τριῶν, ἅτινα ἐν ἐκτάσει μιᾶς παλάμης περιέχει ἡ διὰ πασῶν τοῦ Κλειδοκυμβάλου καὶ τῶν συναφῶν τούτῳ μεγάλων πνευστῶν ὀργάνων καὶ ἁρμονίων. Καὶ οὕτω τὸ ἐργοστάσιον, κατόπιν ἀνταλλαγῆς ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου, οὗτινος αἱ πρῶται δοκιμαὶ θὰ γίνωσι τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον, ὅτε καὶ αὖθις ὁ κ. Ψάχος θὰ μεταβῇ ἐπὶ τούτῳ εἰς Γερμανίαν, λαμβάνων ἀμέσως καὶ τὸ προνόμιον τῆς ἐπινοήσεως του.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ὀργάνων θὰ συμπληρωθῇ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἑπομένου ἔτους, καθόσον ἀπαιτεῖται μεγάλη καὶ ἀπιστεύτως λεπτὴ ἐργασία, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀπασχοληθῶσιν ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ τμήματα τοῦ θαυμασίου τούτου ἐργοστασίου τοῦ ὁποίου ὁ διευθυντὴς κ. Σταϊνμάγιερ θεωρεῖ ζήτημα ὑψίστης τιμῆς τὴν εἰς αὐτὸ ἀνάθεσιν μιᾶς τόσον πρωτοτύπου καὶ δυσχεροῦς ἐργασίας καὶ κατασκευῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ τέχνη μεγάλα καὶ πολλὰ θὰ ὀφείλῃ εἰς τὸν εὐγενέστατον τοῦτον Γερμανὸν εὐπατρίδην, τὸν θαυμάσιον τοῦτον καὶ ἐξόχου μορφώσεως ἄνδρα, ὅστις, ὡς ὑπεσχέθη, οὐδενὸς μέσου θέλει φεισθῇ, ἵνα τὸ νέον τοῦτο ὄργανον ἀποτελῇ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς προόδου καὶ τελειότητος. Βραδύτερον θὰ κατασκευασθῶσι καὶ μικρὰ καὶ μικρότερα ἀκόμη ἁρμόνια, πρὸς κοινὴν χρῆσιν.

Ἤδη τοῦ ζητήματος τούτου λαβόντος τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ λύσιν, ἀνάγκη νὰ γνωσθῶσι λεπτεμέρειαί τινες διὰ τοὺς μετὰ τοσούτου ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντας τοῦτο.

Τοῦ ὀργάνου τούτου ἡ ἠχητικὴ ἔκτασις θὰ ἦναι πέντε διὰ πασῶν καὶ ἑνὸς τόνου, τοιαύτη δηλαδή, ὥστε ὅλων τῶν ὀργάνων τῆς ὀρχήστρας ἡ ἔκτασις νὰ συμπεριλαμβάνηται ἐν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ ὄργανον τοῦτο θὰ μιμῆται πάντα τὰ ὄργανα τὰ ἀπαραίτητα διὰ ὀρχήστραν Ἑλληνικήν, ἤτοι βιολίον, βιολοντσέλλον, πλαγίαυλον, εὐθύαυλον, ἅρπαν κλπ. Τῶν αὐλῶν δὲ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἁπλῶν διαστημάτων καὶ τῶν πέντε διὰ πασῶν τοῦ ὀργάνου συμποσουμένων εἰς 207 περίπου, ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν αὐλῶν διὰ πάντα τὰ ὄργανα θὰ ἀνέλθῃ ὡς ἔγγιστα εἰς δύο χιλιάδας. Φυσικῷ λόγῳ τὸ ὅλον ὄργανον μετὰ πάντων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ θὰ ἦναι παμμέγεθες, καταπληκτικὴ δὲ ἡ ἀπόδοσις καὶ τὸ ἄκουσμα τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐκτελουμένων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χειρισμὸς αὐτοῦ θὰ ἦναι δυσχερέστατος, ἀπαιτῶν πολυχρόνιον ἄσκησιν τῶν χειρῶν κατὰ νέον ὅλως σύστημα, πρὸς εὐχερῆ ἀπόδοσιν καὶ ἐκτέλεσιν θὰ ὑπάρχῃ εἰδικὸν μηχάνημα μετὰ ταινιῶν (πιανόλας), δι' ὧν θὰ ἀκούῃ τις αὐτομάτως καὶ αὐτὰ τὰ δυσκολώτερα τεμάχια τῆς ἐκκλ., τῆς δημώδους καὶ πάσης ἄλλης μουσικῆς, ὅπως καὶ συνθέσεις διαφόρους, ἐν συναυλίᾳ ὅλων τῶν δι' αὐτοῦ ἀποδιδομένων ὀργάνων.

Εἰς τὸ μέγα τοῦτο ὄργανον ἦτο ἀνάγκη νὰ δοθῇ καὶ ὄνομα κατάλληλον, δι' οὗ, οὐ μόνον τὸ ποιὸν τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ του νὰ ἐκφρασθῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ προσήκουσα εὐγνωμοσύνη ν' ἀποδίδηται πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς ὅλης διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ κινήσεως. Ἐπειδὴ δὲ ψυχὴ καὶ μόνος τῆς ὅλης κινήσεως μοχλὸς καὶ παραστάτης παρήγορος εἶναι ἡ εὐγενεστάτη καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς δεινὴ ἤδη κάτοχος κ. Εὔα Σικελιανοῦ, ἡ γνωστὴ αὕτη τοῦ κ. Ψάχου μαθήτρια, ἡ πρὸς πᾶσαν δ' Ἑλληνικὴν ἰδέαν ὁλοψύχως ἀφωσιωμένη, τὸ μέγα τοῦτο ὄργανον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κ. Ψάχος ἔδωκε τὸ ὄνομα ***Παναρμόνιον***, προσωνομάσθη πρὸς τιμὴν τῆς κ. Εὔας Σικελιανοῦ: «***Εὔειον Παναρμόνιον***».

Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ ὁποῖον σταθμὸν ἐπίσημον διὰ τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ ἰδίως τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν θὰ ἀποτελέσῃ τὸ «Εὔειον Παναρμόνιον». Καὶ μόνον, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ ἀποκτᾷ δι' αὐτοῦ τὸν κυριώτατον καὶ ἀλάθητον ἑρμηνευτὴν αὐτῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, εἶναι ἀρκετὸν νὰ συγκινήσῃ πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχήν, ποθοῦσαν τὴν διάσωσιν τῆς μουσικῆς τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτήδειος καὶ κάπηλος, ὅστις νὰ μὴ συκοφαντήσῃ ὡς τυχαίαν καὶ ἀτερμάτιστον τεχνικῶς.

∴

Ὁ κ. Ψάχος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πολύτιμον ἀρωγὸν καὶ συνεργάτην τὸν συνδιευθυντὴν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» καὶ διαπρεπῆ τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴν κ. Ἐμμαν. Πεζόπουλον, ἔκρινε σκόπιμον νὰ κάμῃ καὶ διαλέξεις ἐν Γερμανίᾳ, ἵνα δι' αὐτῶν καταρρίψῃ προλήψεις, τοσοῦτον ἐρριζωμένας κατὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, καὶ δώσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἀξίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῆς ὡς τέχνης ἀξίας σεβασμοῦ καὶ ἐπισταμένης ἐρεύνης ἐκ μέρους ἰδίως τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς Γερμανίας. Πρὸς τοῦτο καὶ κατ' εὐγενῆ παρότρυνσιν τῶν ἐν Μονάχῳ καὶ ἐν Λειψίᾳ Ἑλλήνων ἔδωκε δύο διαλέξεις. Ἡ πρώτη ἐδόθη ἐν Μονάχῳ τὴν 1 Ἰουλίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Kunstgewerbehaus, διοργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἧς πρόεδρος ὁ διάσημος Ἕλλην Ζωγράφος, ὁ τοσοῦτον τιμῶν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν Γερμανίᾳ, κ. Οὐμβέρτος Ἀργυρός. Κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη ὁλόκληρος ἡ Ἑλλην. Κοινότης, ὁ Ἕλλην Πρόξενος κ. Βάσερμαν, πάντες οἱ παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες καὶ τὸ ἄνθος τῶν Γερμανῶν ἐπιστημόνων, ἐν οἷς ὁ διάσημος Χάϊζεμπεργ καὶ ὁ πολὺς Λουδοβῖκος Βύρχνερος, ὁ κ. Ψάχος μετὰ βραχεῖαν εἰσήγησιν τοῦ κ. Πεζοπούλου, ὡμίλησεν ἐπὶ δίωρον σχεδὸν «περὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ὀργάνου αὐτῆς, μετὰ φωτεινῶν εἰκόνων. Ὁ κ. Ψάχος, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς παρουσίας ἰδίως τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου κ. August Heisenberg, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ συμβολὴν πρὸς διάλυσιν μιᾶς δεινῆς συκοφαντίας κατὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἣν ἐπιπόλαιοι ἐρευνηταὶ ἐκ παρερμηνείας τοῦ παλαιοῦ αὐτῆς γραφικοῦ συστήματος ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν ὡς ἀριθμοῦσαν βίον μόλις ἑκατὸν ἐτῶν! Καὶ ἡ ἔκκλησις αὕτη τοῦ κ. Ψάχου πρὸς τὸν σοφὸν καὶ ἁγνὸν φιλέλληνα κ. Χάϊζεμπερ δὲν ἀπέβη εἰς μάτην. Καθόσον ὁ μέγας οὗτος ἐπιστήμων, κατανοήσας τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικόν, τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸ τεχνικὸν τοῦ ζητήματος, ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα διαφωτίσῃ τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἰδίως τοὺς Γερμανοὺς ἐπιστήμονας, εἰς οὓς διὰ τῆς κατανοήσεως τοῦ τόσου σοβαροῦ καὶ δυσχεροῦς ζητήματος τῆς ἀρχαίας γραφῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, διανοίγεται στάδιον εὐρείας μελέτης καὶ ἐρεύνης. Τὸν κ. Ψάχον κατελθόντα τοῦ βήματος συνεχάρησαν πάντες ἐκ καρδίας, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Ἀργυρός, ὅπως καὶ ὁ διαπρεπὴς τῆς Κοινότητος Προϊστάμενος Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Δημητρίου ἐξέφρασαν πρὸς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινότητος διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὴν ζωὴν διὰ τῆς γενομένης διαλέξεως.

Δευτέραν διάλεξιν ὁ κ. Ψάχος ἔδωκεν τὴν 26 Ἰουλίου ἐν Λειψίᾳ, κατὰ παράκλησιν τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Λειψίᾳ Ἑλλήνων σπουδαστῶν «Ἡ Ἀθηνᾶ», ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Lehrerverinshaus.

Θέμα τῆς διαλέξεως ταύτης τοῦ κ. Ψάχου ἦτο: «***Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς***» μετὰ φωτεινῶν εἰκόνων. Καὶ κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην ὁ κ. Πεζόπουλος ἔκαμε θαυμασίαν εἰσήγησιν, ἀναπτύξας ἐν πλάτει τὸ ζήτημα ἰδίως τοῦ ποιητικοῦ καὶ μουσικοῦ ρυθμοῦ τῶν ᾀσμάτων τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλ. μουσικῆς καὶ διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ πειστικότητός του

ΤΟ ΜΗΛΟ

Δημῶδες χορευτικὸν Κρήτης (Β^ος Συρτός). Κατ' ἀπαγγελίαν Ἐμμανουὴλ Δ. Ζωφάκη, Λυριτζῆ ἐν Χανίοις.

(Ἐκ τῆς Κρητικῆς συλλογῆς Κ. Α. Ψάχου)

Ρυθμὸς τετράσημος — Ἦχος ἡ Πα Χ

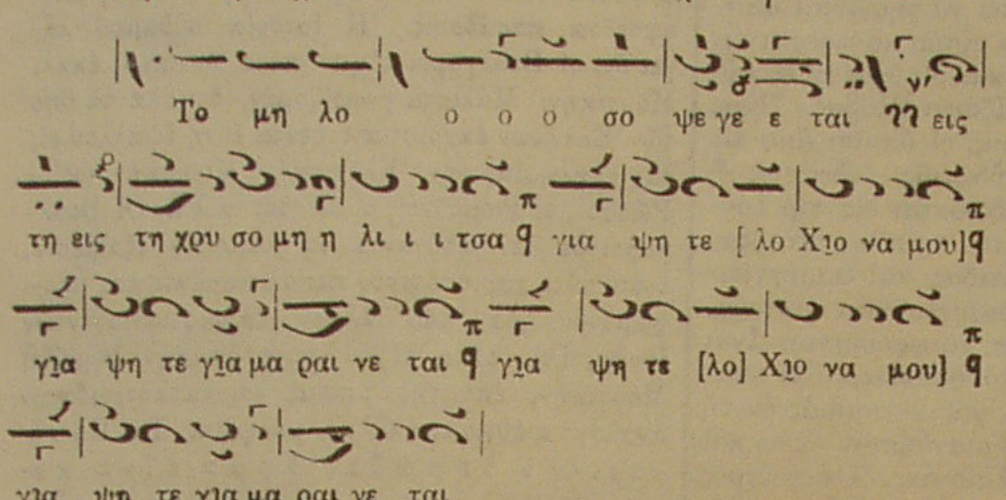

Τὸ μῆλο ὅσο ψέγεται
εἰς τὴ χρυσομηλίτσα
γιὰ ψῆται γιὰ μαραίνεται
γιὰ τὰ πουλιὰ τὸ τρῶσι,
γιὰ πέφτει 'ς τὸ παράστρατο
τὸ τρῶνε οἱ διαβάτες.
Ἔτσ' εἶναι δὰ κι' ἡ κοπελλιὰ
σὰν ἔλθῃ τοῦ καιροῦ τση.
Βρίσκει ἀφορμὴ τσή μάνα τση
καὶ λόγια τοῦ κυροῦ τση.
Μάνα 'ς τὴ μέση δὲ χωρῶ,
'ς τὴν ἄκρη τρῶν' οἱ ψύλλοι.

Στρῶσε μου μάνα 'ς τὴν αὐλὴ
ἔξω 'ς τὸ φεγγαράκι,
γιὰ νὰ δροικῶ καὶ τὸ βοσκό
ὅταν διπλοσφυρίζῃ,
κι' ὅτα λαλῇ τὰ πρόβατα
κι' ὅτα θ' ἀποτσακίζῃ.
—Μωρή, βοσκὸ ἀγάπησες,
μωρή, βοσκὸ θὰ πάρῃς,
ἀπού 'χου τὰ στιβάλια του
ἑπτὰ λογιὸ τομάρι,
καὶ σκύλλινο καὶ κάτινο
καὶ γιτσικὸ καὶ πρόβειο;

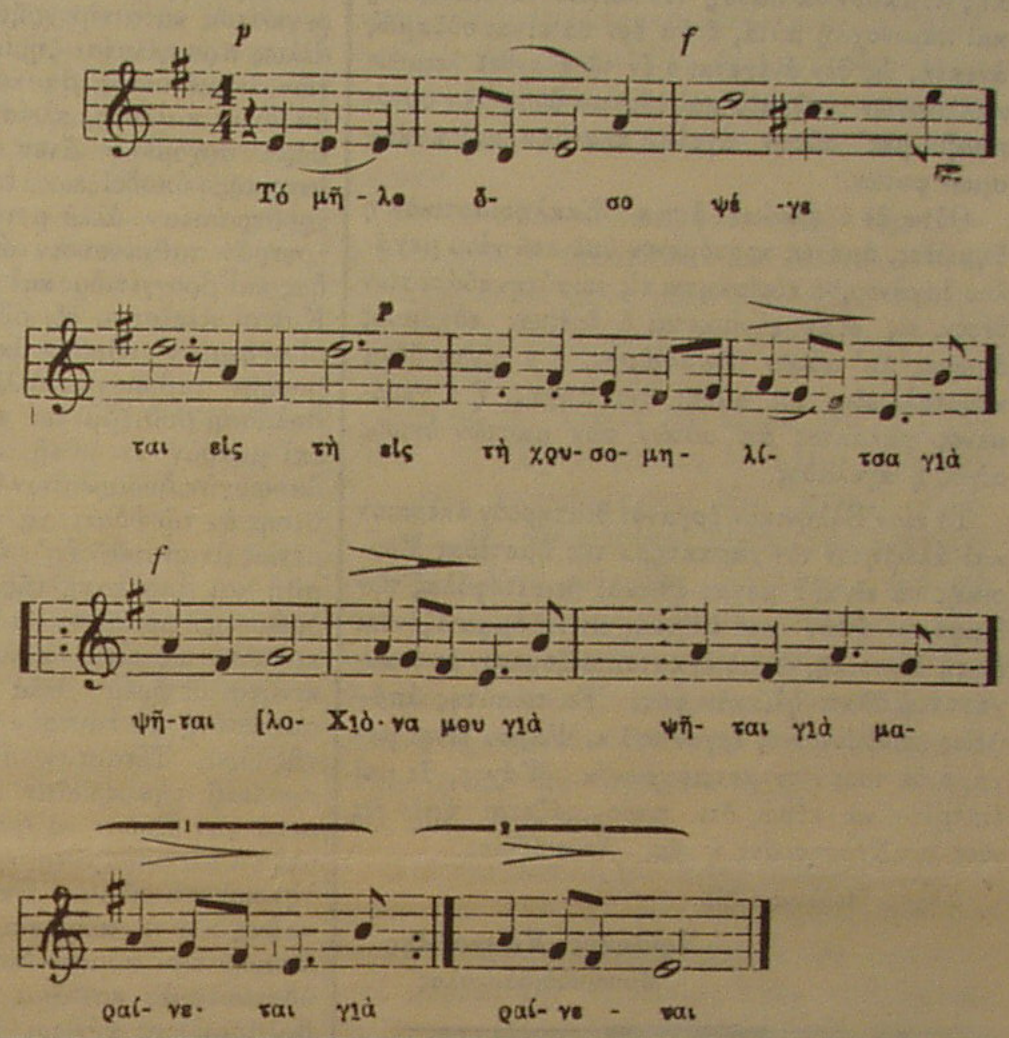

ἡ διακατέχουσα ἡμᾶς θλῖψις, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν ἐν ψυχικῇ ἠρεμίᾳ νὰ ἐξάρωμεν λεπτομερῶς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ τόσον ἀγαπητοῦ καὶ διαπρεποῦς μουσικοδιδασκάλου Νηλέως Καμαράδου. Ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδία τοῦ ἀειμνήστου ἂς συγχωρήσῃ ἡμῖν τὴν ἀδυναμίαν ταύτην καὶ ἂς δεηθῇ εἰς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, ἵνα ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν μαθητῶν του ἀναδειχθῇ τις ἀντάξιος αὐτοῦ καὶ πληρώσῃ τὸ διὰ τοῦ θανάτου του ἀνεωχθὲν κενόν. Καὶ ἐπὶ τούτῳ εὐχόμενοι τῷ μεταστάντι ψυχῆς ἀνάπαυσιν καὶ μνήμην αἰωνίαν, συλλυπούμεθα ἐκ βάθους ψυχῆς καρδίας τὴν σεβαστὴν σύζυγον καὶ τοὺς προσφιλεῖς ἡμῖν υἱοὺς καὶ θυγατέρας του, εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ὁποίων ἐν γήρατι πίονι κατόπιν δὲ μακρᾶς καὶ ἐπωδύνου ἀσθενείας παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Πλάστην ὁ τοῖς πᾶσιν ἀγαπητὸς καὶ συμπαθὴς Νηλεὺς Καμαράδος.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Βιογραφικαὶ σημειώσεις.

Ὁ ἀείμνηστος Νηλεὺς Καμαράδος ἐγεννήθη τὸ 1852 ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου. Ἐχρημάτισε τὸ πρῶτον δομέστικος τοῦ Γερασίμου Κανελλίδου ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ὡς ἱεροψάλτης ἔψαλεν εἰς τὰς ἐνορίας Βεβεκίου, Τσεγκέλκιοϊ, Κοντοσκαλίου, Μεγάλου Ρεύματος, Γαλατᾷ (ἅγιος Νικόλαος, Καφατιανή, ἅγιος Ἰωάννης Χίων), Κουσγουντζουκίου, Σταυροδρομίου (ἅγιος Κωνσταντῖνος). Τὴν μουσικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τῷ Γερασίμῳ Κανελλίδῃ, τῷ Παναγιώτῃ Καλτζανίδῃ (θεωρίαν καὶ πρᾶξιν) καὶ τῷ Φιλοξένει Κυριακῷ (θεωρίαν). Ἦτο κάτοχος τῆς θεωρίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, τοῦ κλειδοκυμβάλου, τῆς Ἀσιατικῆς μουσικῆς καὶ τῆς Ἀρμενικῆς μουσικῆς γραφῆς (σύστημα Ἀμπαρτσούν), ἣν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ διασήμου ἀνακτορικοῦ μουσικοῦ Λεβὸν Χαντζιάν. Ὑπῆρξεν ἱδρυτὴς καὶ μέλος ὅλων τῶν ἐν Κων)πόλει Μουσικῶν Συλλόγων, τοῦ δὲ ἤδη Ἐκκλ. Μουσικοῦ Συλλόγου μέλος ἐν ἁπάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐπιτροπαῖς, ὡς καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένῃ Μουσικῇ Σχολῇ. Ἀπεβίωσε τῇ 24 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομήκοντα ἐτῶν. Καταλείπει σύζυγον, τρεῖς θυγατέρας καὶ τρεῖς υἱούς. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ του ἐξεδόθησαν πολλὰ ψηφίσματα, ἐν οἷς τὸ τοῦ Ἐκκλ. Μουσικοῦ Συλλόγου Φαναρίου, τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν, τοῦ ἐν Πέραν ἱεροῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης κλπ.

Ἡ κηδεία του.

Ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου Νηλέως Καμαράδου ἐγένετο ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι μετ' ἐκτάκτου παρατάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας, προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κ. Πολυκάρπου μετὰ τοῦ χωρεπισκόπου Μεγάλου Ρεύματος Σκοπέλου κ. Γενναδίου, τιμῆς δ' ἕνεκεν μετασχόντος τοῦ πρεσβυτερίου ὅλων τῶν ἐνοριῶν, ἐν αἷς ἐχρημάτισεν ἱεροψάλτης. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ὑπὸ 70 περίπου ἱεροψαλτῶν τῆς πρωτευούσης, προεξαρχόντων τοῦ Πρωτοψάλτου καὶ τοῦ Λαμπαδαρίου τῶν Πατριαρχείων. Λόγον ἐπικήδειον ἐξεφώνησεν ἐν τῷ ναῷ ὁ Μέγας Πρωτέκδικος τῶν Πατριαρχείων κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἐκκλησ. Μουσικοῦ Συλλόγου, ἐξυμνήσας τὴν ὑπέροχον ἀξίαν καὶ τὴν εὐεργετικὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς δρᾶσιν τοῦ μακαρίτου. Ἐκ μέρους δὲ τῶν μαθητῶν καὶ συναδέλφων αὐτοῦ εἶπεν ὀλίγα τινὰ ὁ ἱεροψάλτης τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου κ. Ἀντ. Σύρκας. Τὴν κηδείαν παρηκολούθησε κόσμος ἄπειρος καὶ ἐκλεκτός, ἐν ᾧ ἀντιπρόσωποι τῶν Πατιραρχείων καὶ ἄλλων σωματείων, ὅλος ὁ μουσικὸς κόσμος τῆς πόλεως, Εὐρωπαῖοι, Ἀρμένιοι καὶ Τοῦρκοι μουσικοί, ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ ὁλόκληρος ἡ Κοινότης Μεγάλου Ρεύματος, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ὁ ἀείμνηστος Νηλεὺς ἀπήλαυε μεγίστου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Μετὰ τὴν κηδείαν ὁ νεκρὸς ἐν ἐπιβλητικῇ συνοδείᾳ ὡδηγήθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ προαστείου, ὅπου καὶ παρεδόθη εἰς τὴν μητέρα γῆν, τελεταρχοῦντος τοῦ ἁγίου Σκοπέλου.

Τοῦ ἀειμνήστου Νηλέως Καμαράδου α ἰ ω ν ί α ἡ μ ν ή μ η!

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

Τὸ νέον μέγα Ἑλληνικὸν ὄργανον, οὗ ἐπινοητὴς ἐγένετο ὁ σοφὸς ἱδρυτὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Ὠδείου κ. Κ. Ψάχος, καὶ ἐν ᾧ θὰ ἐπιτευχθῇ νὰ ἀποκρυσταλλωθῶσι καὶ ἀπαθανατισθῶσιν οἱ φθόγγοι τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, θὰ ἀποβῇ ὁ κυριώτατος κανὼν καὶ γνώμων, καθ' ὃν θὰ ᾄδωνται τὰ σεμνὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ᾄσματα καὶ τὰ ἁγνὰ δημώδη μέλη. Σήμερον, ὡς ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ Μουσική, ἐπειδὴ τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον αὐτῆς, ὁ φθόγγος, ὑπέστη ἀλλοίωσιν, ἀπώλεσε σχεδὸν τὸν παλαιὸν καὶ ἀπαράμιλλον εἰς σεμνοπρέπειαν καὶ κάλλος γνήσιον αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἐπειδὴ δὲ θὰ πληρώσῃ τὰ ὦτα ἡμῶν τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ Ἑλληνικῶν φθόγγων, θὰ διευκολύνῃ ἅμα ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν εὐχερῶς τὰς λεπτότητας τῶν ἐλαχίστων διαφορῶν τῶν ποικίλων τονικῶν διαστημάτων καὶ θὰ προσεγγίσῃ λίαν τὴν ἀκοὴν ἡμῶν πρὸς τὰ ποικίλα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς συναισθήματα, ὧν θὰ ἀποδῇ ὁ ἄριστος καὶ δεξιώτατος διερμηνεύς. Ἐν συνῳδίᾳ δὲ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἑλληνικῆς φωνῆς θὰ προέλθῃ καὶ τὸ ἑξῆς μέγιστον καλόν. Οὐ μόνον τὴν φύσει ἡδεῖαν φωνὴν θὰ καταστήσῃ τελείαν καὶ κτῆμα τιμαλφές, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλαττωματικὴν ἐκ φύσεως φωνὴν θὰ βελτιώσῃ. Οὕτω δὲ θὰ παραχθῇ ἡ καλὴ φωνή, ἄριστον μέσον τῇ Μουσικῇ, ὡς ἡ καλὴ δεξιὰ χεὶρ εἶναι ποοσφυεστάτη τῇ ζωγραφικῇ. Πρὸ παντὸς δὲ θὰ περι-

φρουρήσῃ τὴν ἁγνότητα καὶ γνησιότητα τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως καὶ νοθείας αὐτῶν, κακῶν, τὰ ὁποῖα προέρχονται εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε καὶ ἐκ κακοβούλου ψυχῆς.

Ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἀσυστόλως διενεργουμένη εἰς τὰ θεοπρεπῆ καὶ θεοτερπῆ ἡμέτερα ᾄσματα ἀνάμιξις καὶ νοθεία αὐτῶν μετ' ἄλλων ξένης Μουσικῆς ᾀσμάτων θὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ νὰ διαθορυβῇ καὶ παρενοχλῇ αὐτά, διότι δὲν θὰ εἶναι οὐδαμῶς ἀνεκτή, ὡς δὲν ἀνέχεται ὁ ἐν τῷ εὐανθεῖ λειμῶνι καλλιεργῶν τὰ ὡραῖα καὶ εὔοσμα ἄνθη τὴν συνύπαρξιν μετ' αὐτῶν ἀγρίων ἀκανθῶν καὶ κακόσμων φυτῶν.

Οὕτω δὲ ὁ ἀκούων ᾄσμα Ἐκκλησιαστικὸν ἢ δημῴδες, ἀμέσως κρουόμενον ὑπὸ τοῦ νέου μεγάλου ὀργάνου, θὰ εὑρίσκηται εἰς τοιαύτην εὐάρεστον θέσιν, εἰς οἷαν εὑρίσκεται ὁ δρέπων εὐχύμους ὀπώρας ἀπ' αὐτῶν τῶν δένδρων, ἢ ὁ πίνων ὕδωρ κρυσταλλῶδες ἀπ' αὐτῆς τῆς πηγῆς, ἢ ὁ γευόμενος γάλακτος ἀπ' αὐτῶν τῶν μαστῶν ὑγιοῦς αἰγὸς ἢ ἀγελάδος.

Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ὄργανον διατηροῦν ἀκέραιον καὶ ἀλώβητον τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς θὰ εἶναι ὁ μέγας ἐθνικὸς θεμελιοφύλαξ τῶν διαφόρων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἅτινα ἐμφανίζονται ἐν τῇ Μουσικῇ, ὡς τὸ ἐγκατοπτριζόμενον ἐν διαυγεστάτῳ ὕδατι ἡλιακὸν φῶς. Ἐκ τοιαύτης ἀπόψεως κρινόμενον τὸ ἔργον τοῦ κ. Ψάχου εἶναι μέγα, ὁ δὲ τοσοῦτον μετριόφρων κ. Ψάχος, ἂς μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ εἴπω, ὅτι παρουσιάζεται ἡμῖν ὡς νέος τις Χρυσορρόας ἢ νέος Ἀριστόξενος.

Σάμος, Ἰούλιος 1922.

Ἰωάννης Κουκούλης
Μουσικοδιδάσκαλος

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου)

Θαλάσσια λουτρά. Ἡ Ἑλλὰς περιλιμνάζεται καὶ ἐννήχεται ἐν ψυχρᾷ ἀλμυρᾷ θαλάσσῃ τῇ κατὰ χημικὴν ἀνάλυσιν πλουσιωτάτῃ εἰς περιεκτικότητα χημικῶν συστατικῶν ὡς τὸ χλωριοῦχον νάτριον (κοινὸν ἅλας), τὸ θειϊκὸν μαγνήσιον, τὸ κάλιον, ἀσβέστιον, τὸ ἰώδιον καὶ βρώμιον κ.λ.π. Πλὴν δ' ὅμως τούτων ἐν τῷ θαλασσίῳ ὕδατι ἐγκλείεται καὶ καθαρώτατος ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ ἰδίως ἐν ταῖς κυματαγαῖς. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει θερμοκρασίαν 16—22 βαθμῶν εἰς τινας δὲ ἀβαθεῖς κόλπους καὶ μέχρι 26° ἀλλὰ κυμαινομένην μεταξὺ πρωΐας καὶ δείλης. Ὑψίστη θερμοκρασία παρατηρεῖται κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, ὁπότε λέγεται ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν λουτρῶν ὠφέλεια εἶναι μείζων. Πάντως δ' ὅμως καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς μῆνας ἡ ὠφέλεια ἐκ τῶν λουτρῶν εἶναι εἰς πάντας ὡμολογημένη, ὅταν γίνεται μετά τινος μεθοδικότητος. Πηγάζει δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ δέρματος ὑπὸ τῶν ἁλάτων, ἐκ τῆς ἀμπώτιδος καὶ πλημμύρας τοῦ αἵματος πρὸς τὸ δέρμα ὡς ἐκ τῆς ταπεινῆς θερμοκρασίας τοῦ ὕδατος καὶ τῆς πλήξεως τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς κυματαγῆς, ἔτι δὲ ἐκ τῆς ψυχαγωγίας καὶ σωματικίας τῆς ἀπὸ τῆς νήξεως. Καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἡ μεθοδικὴ χρῆσις τῶν λουτρῶν ποιεῖ ζωηροτέραν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ ταχυτέραν τὴν συναλλαγὴν τῶν μορίων τοῦ αἵματος, ἀρθονωτέραν δὲ τὴν ἀπέκκρισιν τῆς οὐρίας μετὰ ἐλαττώσεως τοῦ οὐρικοῦ ὀξέως καὶ τῶν φωσφορικῶν ἁλάτων. Ἐκ τούτου δὲ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ βάρους τοῦ σώματος καὶ ἡ εὐχροια καὶ ζωηρότης πασῶν τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος.

Ἀπορρόφησις, καθ' ἣ πιστεύεται, δὲν γίνεται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, διότι πάντοτε ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ εἶναι ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ θαλασσίου ὕδατος καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ σῶμα ψύχεται καὶ τὸ δέρμα ρυκνοῦται, ὥστε, πᾶσα ἀναμίξεις ἐπίσχεται, πλὴν βεβαίως τῆς ὑπὸ τῶν πνευμόνων ἀναπνοῆς τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἐν εἴδει ἀχνώματος; αἰωρουμένων ἁλατωδῶν μορίων καὶ τοῦ ὄζοντος. Ἀλλὰ τοι οὗτος ἀὴρ τελείως κεκαθαρμένος καὶ μεστὸς ὄζοντος ἐρεθίζει γενναιότερον τήν τε κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ τὰ νεῦρα καὶ οἱ λουόμενοι καὶ παραμένοντες παρὰ θῖνα ἁλὸς πολυφλοίσβοιο διατίθενται ἡδέως καὶ ἐξυγειαίνονται. Ἵνα ὅμως ἐπενεχθῇ ἡ ἀπὸ τῶν λουτρῶν προσδωκομένη ὠφέλεια, πρέπει νὰ τηρῶνται ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν κανόνες τινές, ἄλλως προσγίνεται ζημία καὶ οἱ ὑγιείαν ἐξ αὐτῶν ἀναμένοντες ἀποκομίζουσι βλάβας. Ἔχω ὑπ' ὄψιν πολλούς, πλείστους, οἱ ὁποῖοι ἅμα τῷ θέρει ἀρχομένῳ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνδείξεως ἢ ἰατρικῆς ὑποδείξεως ἐπιδίδονται εἰς τὴν λουτροθεραπείαν, ἀλλὰ μετὰ τὸ τρίτον—τέταρτον λουτρὸν παθαίνουσιν ὠτίτιδας καὶ φαρυγγίτιδας καὶ βρογχίτιδας καὶ μεταμελοῦνται οἰκτρῶς. Καὶ οἱ πλεῖστοι, οἱ οὕτω τιμωρούμενοι, εἶναι οἱ οὐδεμίαν μέθοδον ἀκολουθοῦντες, οὐδὲ συμβουλὴν σεβόμενοι, ἀλλὰ χάριν παιδιᾶς ἐν τῇ θαλάσσῃ βυθιζόμενοι εἰς οἱανδήποτε ὥραν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐν αὐτῇ παλαίοντες. Ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν δυσαρέστων δέον πρῶτον ἡ καταβύθισις ἐν τῷ ὕδατι νὰ γίνεται ἀφοῦ προηγουμένως ἀναπανθῇ ἐπ' ὀλίγον ὁ μέλλων νὰ λουσθῇ καὶ ἀπαλλαγῇ τῆς τυχὸν ὑπαρχούσης ἐφιδρώσεως. Δεύτερον νὰ ἐμβαπτίζῃ πρῶτον τὴν κεφαλὴν καὶ εἶτα νὰ καταδύεται αἰφνιδίως, νὰ κινῆται δὲ ἠρέμα ἀλλὰ διηνεκῶς. Τρίτον νὰ μὴ παρατείνῃ τὸ λουτρὸν πλέον τῶν 4—5 λεπτῶν τῆς ὥρας. Τέταρτον νὰ ἦναι νῆστις καὶ ἄρα νὰ προτιμᾷ τὴν πρωΐαν ἢ τὴν δείλην. Πέμπτον μετὰ τὴν ἔξοδον νὰ ἀποσπογγίζεται καλῶς, ὥστε νὰ μὴ παραμένῃ ὑγρασία εἴς τε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα. Ἐκ τῶν λουομένων αἱ γυναῖκες καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ ἔχοντες πολλὴν καὶ πυκνὴν τὴν κόμην δέον νὰ φέρωσι κρήδεμνον ὑδατοσταγὲς καὶ ἅμα ὡς εἰσβιβάζονται ἐν τῇ θαλάσσῃ νὰ χύνωσι λάγηνον ψυχροῦ ὕδατος κατὰ τῆς κεφαλῆς των εἰς ἀπόκρουσιν ὑπεραιμίας. Ὡσαύτως οἱ δυνάμενοι νὰ λούωνται ἀνέτως καὶ κατ' ἀρέσκειαν εἰς οἱανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας νὰ προτιμῶσι τὴν 11ην—11 ½ π. μ. ὅπως οὐ μόνον ἡ πεῖνα γίνεται ζωηροτέρα, ἀλλὰ καὶ ὁ μετὰ τὸ ἄριστον ὕπνος ἡδύτερος.

Γενικῶς δ' ἐνδείκνυνται τὰ ψυχρὰ θαλάσσια λουτρὰ ὡς ψυκτικὰ τοῦ σώματος καὶ ψυχαγωγικά, ἐρεθιστικὰ δὲ καὶ ρωστικὰ τοῦ δέρματος ἀνθρώπων ἱδρούντων ἀπαύστως καὶ ἐν τῇ μικρᾷ κινήσει. Δεύτερον ὡς ρωστικὰ τοῦ σώματος καθόλου, ἐπὶ νευροπαθειῶν, νευραλγιῶν, ἀϋπνιῶν, νευρικῶν καρδιοκτύπων, ψευδοσκοτοδινιῶν, ἐπὶ ἀναιμιῶν καὶ χοιραδώσεως. Τρίτον ὡς προφυλακτικὰ ρευματισμῶν ἁπλῶν καὶ ἀρθριτικῶν, κυναγχῶν καὶ συχνῶν καταρροῶν τοῦ φάρυγγος— λάρυγγος — βρόγχων κ. λ. π. Διὰ ταῦτα πάντα συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀοιδοὺς καὶ ψάλτας τοὺς παρ' ἡμῖν, ὅπου καὶ ἡ θάλασσα προσιτὴ εἰς πᾶν βαλάντιον, νὰ ποιῶνται χρῆσιν τῶν θαλασσίων λουτρῶν, ἀλλὰ πάντοτε ὑφ' οὓς ἐξέθημεν κανόνας.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές.

Μιχαὴλ Παπαθανασόπουλος
Ἰατρὸς κλπ.

Η ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΗ ΑΡΧΑΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ προσπάθεια τῶν νέων ἐθνῶν νὰ δημιουργήσωσιν ἰδίαν ἐθνικὴν Μουσικὴν πάντοτε προκαλεῖ τὴν συμπάθειαν τῶν διανοουμένων, ἀλλ' ἡ προσπάθεια αὕτη τότε μόνον δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ καὶ ὑποστηριχθῇ δεόντως, ὅταν στηρίζηται ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων καὶ ἱστορικῶν ἀληθειῶν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18 αἰῶνος Ῥῶσσοι τινὲς μουσικολόγοι ἀνεκάλυψαν εἰς τινα βιβλιοθήκην τῆς Πολωνίας ἀρχαῖα τινὰ Μουσικὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα φρονοῦσι ὅτι εἶνε μελῳδίαι τῆς πάλαι ποτὲ Βουλγαρικῆς ἐκκλ. Μουσικῆς. Οἱ μουσικολόγοι ὅμως οὗτοι ἐδημοσίευσαν τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας μόνον μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν γραφὴν καὶ μὲ ἁρμονίαν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ δημοσιεύσωσι καί τινας μελῳδίας μὲ τὴν τῶν χειρογράφων Μουσικὴν γραφήν, διὰ νὰ βεβαιώσωσιν τὸ πιστὸν ἢ μὴ τῆς μεταγραφῆς. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ζητήματος τῆς μεταγραφῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε σπουδαῖον, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἔμεινεν ἄλυτον, σπουδαῖοι ὡσαύτως εἶνε καὶ οἱ ἱστορικοὶ λόγοι καὶ ἡ διασῳθεῖσα παράδοσις. Ἡ ἱστορία οὐδαμοῦ λέγει ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶχον ποτὲ ἐθνικὴν ἐκκλ. Μουσικήν. Μάλιστα γνωρίζομεν, ὅτι ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκχριστιανισθέντα ἔθνη ἐψάλλον εἰς τὰς ἐκκλησίας τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικήν, ὡς οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Ρωμοῦνοι, οἱ Σέρβοι κ.λ.π. Οἱ Βούλγαροι δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ κάμωσιν ἐξαίρεσιν, διότι οὔτε περισσότερον πεπολιτισμένοι καὶ μορφωμένοι ἦσαν τῶν ἄλλων ἐκχριστιανισθέντων ἐθνῶν, ἀλλ' οὔτε εἶχον ποτὲ ἐθνικὴν δημῴδη Μουσικήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ καταστρώσωσιν ἀναλόγους ἐθνικὰς ἐκκλησ. μελῳδίας. Τὸ Βουλγαρικὸν δημῴδες ᾄσμα εἶνε καθαρῶς ἑλληνικόν, καὶ ἕνεκα τούτου ἀδύνατος ἡ δημιουργία ἐθνικῆς Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικῆς, διότι, γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι, ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν ᾄσμα προῆλθεν ἐκ τοῦ δημῴδους ᾄσματος. Ἐκτὸς τῶν ὀλίγων τούτων ἐπιχειρημάτων ἔχομεν ἔν ἀκόμη, ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι ἀρχαία Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικὴ δὲν ὑπάρχει. Καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο τὸ λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν σύγχρονον Βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν. Ἀπὸ δεκαετίας περιελθόντες τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ μοναστήρια οὐδαμοῦ ἠκούσαμεν μελῳδίαν τινὰ προσεγγίζουσαν ἔστω καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν λεγομένην ἀρχαίαν ἐκκλ. Βουλγ. Μουσικήν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ διασωθῇ μελῳδία τις ἐθνικὴ προϋπάρχουσα εἰς ἔν ἔθνος ὡς τὸ Βουλγαρικόν, τὸ ὁποῖον διέσωσεν τόσα καὶ τόσα ἤθη καὶ ἔθιμα ἀρχαῖα. Τὸ γραφὲν δὲ πρὸ μηνῶν εἰς τὴν ἐν Σόφιᾳ ἐκδιδομένην «Μουσικὴν ἐφημερίδα» ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐπεβλήθη διὰ τῆς βίας εἰς τὰς Βουλγαρικὰς ἐκκλησίας, εἶνε ἀποκύημα ἀμαθεστάτης φαντασίας, διότι ὁ Ἑλληνισμὸς οὐδέποτε ἐπέβαλε διὰ τῆς βίας τὸν πολιτισμόν του. Οἱ συντάκται τῆς ὕβρεως ταύτης θέλουσι, φαίνεται, νὰ ἐξαπατήσωσι τὸν ἀμαθῆ λαὸν δι' εὐνοήτους λόγους. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα δὲν λύονται δι' ὕβρεων καὶ ἀπάτης. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅπου ἐπάτησε τὸν πόδα ἀφῆκεν ἀνεξίτηλα ἴχνη τοῦ πολιτισμοῦ του. Εἰς τὰς Ἰνδίας σήμερον ἀκόμη εἰς τὸ λαϊκὸν ᾄσμα εὑρίσκονται τὰ μικρότερα τοῦ ἡμιτονίου διαστήματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Μήπως καὶ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ἐπεβλήθησαν ἄρα οἱ Ἕλληνες, διὰ νὰ ᾄδωσιν τὰ ᾄσματά των μὲ τὰ ἑλληνικὰ διαστήματα; Οὐχί βεβαίως. Ὅπως εἰς τοὺς Ἰνδούς, οὕτω καὶ εἰς τοὺς Βουλγάρους, οἱ Ἕλληνες, ἐλθόντες εἰς ἐπικοινωνίαν, ἔδωκαν τὰ φῶτα τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ διὰ τῆς βίας καὶ ἐπιβολῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἄκρας τελειότητος καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πνεύματος.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἀξιολόγου «Νέας Φόρμιγγος» μεταγράφω κάτωθι μελῳδίας τινὰς ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ μουσικολόγου καθηγητοῦ κ. Χρ. Σάλβερ, πρὸ ἔτους ἐκδοθέντος καὶ περιέχοντος τὴν λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μὲ ἀρχαίαν Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικὴν καὶ μὲ τὴν καθ' ἡμᾶς Μουσικὴν γραφήν. Καὶ τοῦτο διὰ τοὺς μὴ δυναμένους εὐκόλως νὰ προμηθεύωσι τὰ σχετικὰ βιβλία διὰ μελέτας ἐπιστημονικάς. Τὰς μελῳδίας τὰς δημοσιεύω πιστῶς, μόνον ὀρθογραφικῶς διώρθωσα τὸ γραφικὸν μέρος, ἀντικατέστησα δὲ καὶ τὰς Σλαβονικὰς λέξεις δι' Ἑλληνικῶν.

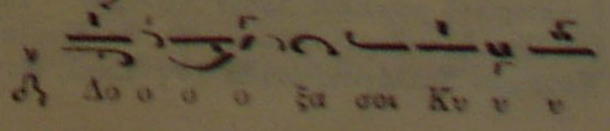

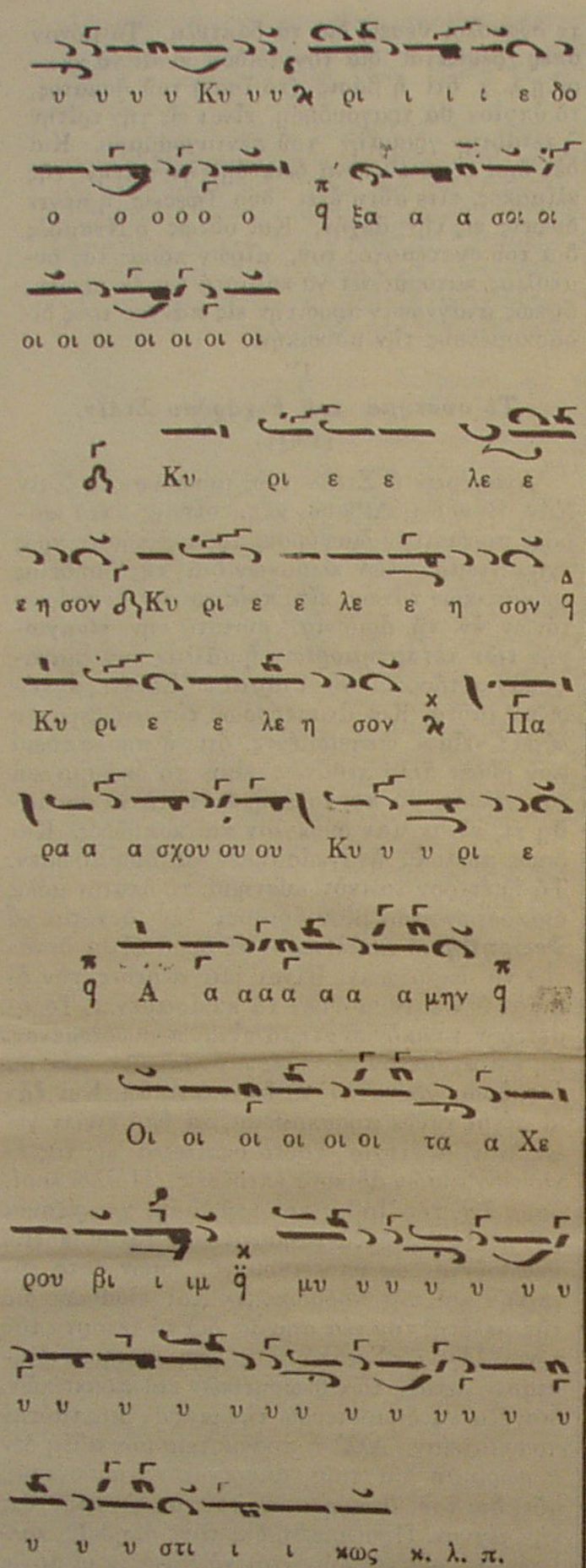

Ἀκρίτας Ἀδάμ.

Η ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΚΑΤΑΔΥΤΑΙ ΑΥΤΗΣ

Ὁ διαπρεπὴς μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Βασίλειος, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπό τινων κύκλων δημιουργηθέντος θορύβου περὶ αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας, ἐδημοσίευσε πρό τινος εἰς τὴν ἐφημερίδα «Σκρίπ» περισπούδαστον ἄρθρον. Ἡ Σεβασμιότης Του, ἐξετάζουσα τὸ ζήτημα κανονοκῶς καὶ ἱστορικῶς, κλείει τὸ ἄρθρον Του διὰ τοῦ ἑξῆς θαυμασίου ἐπιλόγου:

«.... Ἀτυχῶς τὸ καιριώτερον πλῆγμα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοτελείας κατήνεγκον αὐτοὶ ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἄνωθεν ἐτάχθησαν ἀρχιφρουροὶ καὶ πρόμαχοι αὐτῆς. Καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀρνηθῶ, ἀλλὰ συμφωνῶν πρὸς ὅσα περὶ τοῦ προκειμένου ἔγραψεν ὁ διακεκριμένος νομομαθὴς καὶ βαθὺς γνώστης τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου κ. Δ. Πετρακάκος ἐν τῷ περισπουδάστῳ μουσικῷ καὶ ἐκκλησιαστικῷ περιοδικῷ τοῦ κ. Ψάχου «Φόρμιγγι», ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι οὐδένα πολιτευόμενον καὶ οὐδεμίαν Κυβέρνησιν δικαιούμεθα νὰ ἐλέγχωμεν καὶ νὰ αἰτιώμεθα τόσον, ὅσον ἡμᾶς αὐτούς, ἀνεχθέντας νὰ διοικῆται ἡ Ἐκκλησία διὰ νόμων ἀντικανονικῶν καὶ ἑπομένως καὶ ἀντισυνταγματικῶν, καὶ μὴ προμαχήσαντας καθ' ἣν εἴχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι δι' ὅσων πάλαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει νομοθετημάτων ἀντικανονικῶν ἐνηργήθησαν καὶ δι' ὅσων ἐσχάτως ἐπὶ τοῦ πρώην καθεστῶτος διεπράχθησαν, ἀρχιερεῖς καὶ οὐχὶ πολιτευόμενοι, Ἀρχιερεῖς ἐν θλιβερῶς καταπλησσούσῃ πλειοψηφίᾳ, οὐ μόνον τὴν Θεοβούλητον αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν παρὰ πάντα Νόμον καὶ Κανόνα ἐκκλησιαστικὸν ἱδρυθέντων ἐκείνων Ἀρχιερατικῶν συμβουλίων ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τῶν ἀνωτάτων λεγομένων ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐνταῦθα καὶ τῶν ἀντικανονικῶν καὶ παρανόμων ἀποφάσεων αὐτῶν πάμπαν κατέλυσαν, ἀλλὰ καὶ Δόγματα Πίστεως ἀνέτρεψαν καὶ κανόνας ἠθέτησαν καὶ ἱερὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμια κατεπάτησαν καὶ σεπτὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις καὶ παραδόσεις παρεβίασαν. Ἔθιμα καὶ Καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας ἱερώτατα περιεφρόνησαν. Πατριαρχικοὺς καὶ Συνοδικοὺς Τόμους ἐπροπηλάκισαν (Βλ. ἡμετέραν «Κανονικὴν Ἀπάντησιν» σελ. 42—43) καὶ καθόλου εἰπεῖν διέσεισαν τὰ θεμέλια τῆς ἄχρι τοῦ νῦν κρατούσης τάξεως καὶ καταστάσεως πάσης ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Οἱ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐτοτελείας αὐτῆς καταλυταὶ πάντως εἶναι μὲν πολλοὶ καὶ διάφοροι, ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέποτε δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπικινδυνωδέστερος πολέμιος καὶ καταλυτὴς παλαμναιότερος τῶν ὡς ἄνω ἐσωτερικῶν πολεμίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταλυτῶν τῆς αὐτοτελείας αὐτῆς

Ἡ ἀληθὴς αὐτοτέλεια τῆς Ἐκκλησίας τότε μόνον θὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ θὰ ἑδραιωθῇ ἀσαλεύτως ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας, ὅταν, ὡς προεῖπον, οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς πάντες, ὀρθωθέντες ἔνθεοι εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὕψος, εἰς ὃ ὁρίζουν καὶ τάσσουν αὐτοὺς οἱ Θεῖοι καὶ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ ἐκκλησιαστικαὶ Διατάξεις, ποιμαίνωσι καὶ διοικῶσι κατὰ τὸ πνεῦμα αὐτῶν τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα».

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΧΕΡΟΥΣ ΠΑΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ

Πρὸς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν.

Κατ' ἀρχὴν ἀνθρωπίνως πλέον παραδεδεγμένην ὡς θεμελιώδη καὶ ἀποτελοῦσαν τὴν λυδίαν λίθον, ἐφ' ἧς κρίνεται καὶ δοκιμάζεται ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κρατῶν καὶ παντὸς ὀργανισμοῦ, οὐδεὶς ὑπάλληλος πρέπει νὰ παύηται εὐχερῶς, ἀλλὰ κατόπιν ἀκριβοῦς ἐξετάσεως καὶ ἐπισταμένης ἐρεύνης τῶν κατ' αὐτοῦ αἰτιάσεων, δι' ἃς ἐπιβάλλεται ἡ παῦσις αὐτοῦ, ἵνα μὴ συμβαίνωσιν ἀδικίαι καὶ ἀνοίγωνται θύραι εἰς ἐκδικήσεις ἢ εἰς μικροεπιδείξεις κλπ.

Τὴν ἀρχὴν ταύτην, τὴν ἑδραζομένην ἐπὶ τοῦ γνησίου Χριστιανικοῦ πνεύματος, στηριζομένην δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ νόμου Γ. Φ. (ἄρθρον 12), ἀπαιτοῦντος νὰ εἶναι ἀποδεδειγμένη ἡ ἀνεπάρκεια, παραβαίνει ἀπό τινος τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐν τῷ ζητήματι τῶν Ἱεροψαλτῶν.

Ἐπίτροποι χαμηλοῦ ἐπιπέδου, μὴ ἔχοντες ἔννοιαν μηδ' αἴσθημα δικαίου, ἁπλῶς δὲ μόνον πρὸς ἐκδίκησιν ἕνεκα προστριβῶν ὑπηρεσιακῶν, ἢ ἵνα ἐπιδείξωσιν ἀκαίρως τὴν δύναμίν των εἰς τοὺς ἐνορίτας, ἐξεγείρονται πότε κατὰ τοῦ α' καὶ πότε κατὰ τοῦ β' ψάλτου καὶ ἐπιδιώκουσι τὴν παῦσιν αὐτοῦ. Μὴ δυνάμενοι δὲ εὐκόλως νὰ προσάψωσιν εἰς αὐτοὺς μομφὴν ἕνεκα διαγωγῆς, καθόσον διατρέχουσι τὸν κίνδυνον ποινικῆς διώξεως ἐπὶ συκοφαντίᾳ, ἐφεῦρον τὴν στερεότυπον μομφὴν τῆς ἀνεπαρκείας, ἣν προβάλλοντες ἑκάστοτε ζητοῦσι τὴν παῦσιν τοῦ μὲν ἢ τοῦ δὲ ψάλτου.

Τὸ Γραφεῖον δὲ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξετάσεως, καὶ μάλιστα τεχνικῆς, προκειμένου περὶ ζητήματος τεχνικοῦ, παραδίδει ἀμέσως τὴν κεφαλὴν τῶν ψαλτῶν εἰς τὸν πίνακα τὸν προσφερόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος ἐπιτρόπου.

Πόσον εἶναι πεπεισμένον περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν παυομένων ἀποδεικνύει αὐτὸ τὸ ἴδιον, ὅταν μετὰ μίαν ἑβδομάδα διορίζῃ τοὺς παυομένους εἰς ἄλλας καλλιτέρας πολλάκις θέσεις ἐπὶ ἐπαρκείᾳ.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι, ἐὰν τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως θὰ λάβῃ μέριμναν διὰ τοὺς ἀπολυομένους. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι διὰ τῆς ἀνοιχθείσης θύρας τῶν εὐχερῶν παύσεων ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξετάσεως, ἐπὶ τῇ ἁπλῇ αἰτήσει τυχαρπάστων πολλάκις ἐπιτρόπων, παραδίδονται οἱ ψάλται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν χειροτέρων ἰδιοτροπιῶν καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτων δύναται, ὅσον δήποτε ἐπαρκὴς καὶ ἂν εἶναι, νὰ ζήσῃ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἄνευ ἀγωνίας.

Τούτου ἕνεκα ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος, ἀπηχῶν τὴν γνώμην καὶ τὸ παράπονον τῶν ἱεροψαλτῶν ἐν γένει, οὐ μὴν δὲ καὶ σημαντικοῦ μέρους τῆς κοινωνίας ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐνδιαφερομένου, ἔγνω νὰ ἀναφερθῇ πρὸς τὴν Ὑμ. Πανιερότητα καὶ νὰ παρακαλέσῃ Αὐτήν, ὅπως δώσῃ τὰς δεούσας διαταγὰς πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ὡς ἄνω κακοῦ, ἀναγγείλῃ δὲ καὶ ἡμῖν τὸ πρακτέον ἐπισήμως πρὸς ἡσυχίαν μας.

Θέλομεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πανιερότης, λαμβάνουσα ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν τὸ ἡμέτερον αἴτημα καὶ θέτουσα Αὐτὴ ἀπ' εὐθείας φραγμὸν εἰς τὸ δημιουγηθὲν ἄτοπον, θέλει ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς ἀνάγκης νὰ κρούσωμεν καὶ ἀνωτέρας θύρας πρὸς εὕρεσιν τοῦ δικαίου μας.

Διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις 10 Αὐγούστου 1922.

Ὁ Πρόεδρος.
Ἰ. Κομάσος

Ὁ Γραμματεὺς καὶ ἀ. α.
Δ. Μήστρας

ΤΟ ΠΕΝΤΑΓΡΑΜΜΟΝ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟΝ

ΠΕΝΤΕ ΝΕΑ ΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ἠκούσθη κἄποτε, ὅτι τὸ κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς μουσικοεμπορικὸν κατάστημα προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τὴν ψήφισιν ἰδιαιτέρου κονδυλίου πρὸς κωδικοποίησιν (!) τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς, διὰ τῆς μεταγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον. Βεβαίως τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οὔτε τὸ κῦρος εἶναι τόσον, ὥστε νὰ δύναται νὰ προκαλέσῃ ποιάν τινα συζήτησιν, οὔτε δὲ καὶ αἱ γνῶμαι των μετέχουσι σοβαρότητός τινος, ὥστε νὰ τύχωσι τῆς τιμῆς μιᾶς συζητήσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ πιθανὸν εἶναι νὰ πλανῶνται τινὲς γράφω τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς γραφῆς τοῦ πενταγράμμου, προσάγωνκαὶ πέντε νέα συστήματα Εὐρωπαίων μουσικῶν, οἵτινες, τὴν διὰ πενταγράμμου γραφὴν

μαντικόν σας σύστημα εἶναι ἀσφαλῶς ἁπλούστερον καὶ πλέον εὐκατάληπτον τοῦ ἐν χρήσει σήμερον εὑρισκομένου. Δὲν εὗρον ἐν αὐτῷ χάσματα».

Ὁ Martinez (Senateur de Buenos—Ayres) ἐν συνεδριάσει τῆς Γερουσίας ὡμίλησε τὸ 1905 θερμότατα ὑπὲρ τοῦ συστήματος τοῦ Menchaca, εἰπών: «καθὼς διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη, τὸ τέλειον τοῦτο σύστημα συντελεῖ πολὺ περισσότερον τοῦ ἐν χρήσει εὑρισκομένου εἰς τὴν ταχεῖαν, ἀλλὰ καὶ τελείαν ἀντίληψιν καὶ ἐκμάθησιν τῆς μουσικῆς διὰ μικροὺς καὶ μεγάλους».

Ἀλλὰ καὶ νομοσχέδιον ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὴν Γερουσίαν ὑπὸ βουλευτῶν, ὅπως ἐγκριθῇ ἡ εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγὴ τοῦ συστήματος Menchaca, καὶ ἱδρυθῶσι καὶ ἕξ θέσεις καθηγητῶν τοῦ συστήματος τούτου.

Τὸ σύστημα Menchaca εἰσάγει ἓν ἀλφάβητον ἐκ δώδεκα φθόγγων. Κάμνει ὀλιγίστην χρῆσιν σημείων. Καταργεῖ τὸ πεντάγραμμον, τὰς συμπληρωματικὰς γραμμάς, τὰ ἑπτὰ κλειδιά, τὰς διέσεις, τὰς ὑφέσεις, τὰς ἐπαναγωγὰς κλπ. Γράφεται ἐπὶ μιᾶς μόνης γραμμῆς. Καθιεροῖ τὴν αὐτὴν γραφὴν δι' ὅλας τὰς φωνὰς καὶ δι' ὅλα τὰ ὄργανα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προλαμβάνει τὴν σύγχυσιν, τὴν προερχομένην ἐκ τῆς χρήσεως τῶν διαφόρων κλειδῶν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ οὐδὲν τῶν ἀποτελούντων τὴν διὰ πενταγράμμου γραφὴν μένει ἀμετάβλητον.

Θὰ ἀναφέρω ἓν δικαιολογητικὸν τοῦ συστήματος τούτου, ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρῆσιν διαφόρων ὀνομάτων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φθόγγου λ. χ. do δίεσις καὶ re ὕφεσις. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Menchaca: «Αὐτὸ τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τὴν ἐν χρήσει μουσικήν, ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὸ ἑξῆς. Ὡς ἐὰν ὑπῆρχεν οἰκογένειά τις, ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν ἀδελφῶν, τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν νὰ ὀνομάζωνται Πέτρος, Παῦλος, Νικόλαος, ἄλλοι δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Παύλου, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο πολυπλοκώτερον εἶναι, ἐὰν ὠνομάζοντο: ὁ πρεσβύτερος ἢ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου εἴτε τοῦ Παύλου κ.λ.π. Ἂν δὲ μεταξὺ τοῦ Νικολάου καὶ τοῦ Πέτρου ὑπῆρχεν εἰς ἀδελφὸς ἄνευ ὀνόματος, ἡ σύγχυσις θὰ ηὔξανεν. Διότι διὰ τοὺς μὲν ὁ δυστυχὴς αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ νεώτερος τοῦ Νικολάου, διὰ τοὺς ἄλλους δὲ ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πέτρου. Τὸ ἴδιον—λέγει—ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ἐν χρήσει μουσικὸν σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον εἰς φθόγγος καλεῖται do δίεσις ἢ re ὕφεσις, διότι κανεὶς μέχρι σήμερον δὲν ἐσκέφθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἓν ὄνομα. Καὶ ὅπως ἔλεγε σοφός τις, εἰς τὴν μουσικὴν κλίμακα ὑπάρχουσι φθόγγοι χριστιανοὶ καὶ φθόγγοι ἄπιστοι».

Ε'.

Τὸ σύστημα Intergato *τοῦ* Emilio Boch.
(1911—Roma)

Τὸ σύστημα τοῦτο ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν συστημάτων εἰς μίαν τελείαν ὀργανικὴν ἑνότητα. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ σκοπὸν εἶχε νὰ τελειοποιήσῃ καὶ τὴν γραπτὴν μουσικὴν καὶ τὸ Γρηγοριανὸν ᾆσμα (canto gregoriano). Δι' αὐτοῦ τὸ ἴδιον σύστημα τῆς παραδόσεως ἀναγεννᾶται, ἀπαλλασσόμενον τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ. Τὸ interegato μετατρέπει τὸ πεντάγραμμον, καταργεῖ τοὺς ὁπλισμοὺς εἰσάγον ἄλλα καταλληλότερα σημεῖα, καθιερόνει νέον τρόπον διὰ τοὺς βασικοὺς τόνους, δίδει νέα ὀνόματα εἰς τοὺς μουσικοὺς τόνους καὶ ἐκ τοῦ παλαιοῦ συστήματος διατηρεῖ μόνον ὅσα εἶναι χρήσιμα. Περὶ τῶν συστημάτων τούτων θὰ γράψωμεν ἐκτενέστερον ἄλλοτε, προσάγοντες καὶ σχετικὰ παραδείγματα ἐκ τῆς γραφῆς ἑκάστου.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Χ. Λ. ΣΚΑΛΙΣΙΑΝΟΥ Δ. Φ.
Καθηγητοῦ.

«Ἡ Παιδαγωγικὴ Οἰκογένεια».
Ὁδηγὸς χρησιμώτατος διὰ τοὺς γονεῖς πρὸς διαπαιδαγώγησιν καὶ ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των. Πωλεῖται παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπωλείοις.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.

Κηρύσσει Διαγώνισμα πρὸς σύνταξιν βιβλίου μεθοδικοῦ διὰ τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν διδασκαλίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τῆς ἐν χρήσει ἰδίας αὐτῆς παρασημαντικῆς.

Ἰδοὺ οἱ ὅροι τοῦ Διαγωνίσματος:

1) Τὸ βιβλίον διῃρημένον εἰς δύο κύρια μέρη, τὸ περὶ ***Ρυθμοῦ*** καὶ τὸ περὶ ***Μέλους***, δέον νὰ πραγματεύηται μετὰ πάσης σαφηνείας καὶ ἀκριβολογίας περὶ πάντων τῶν ἀναφερομένων εἰς ἑκάτερον τῶν μερῶν τούτων, ἤτοι περὶ χρόνου, περὶ ποδῶν, περὶ φθόγγων, περὶ διαστημάτων, περὶ γενῶν, περὶ συστημάτων, περὶ ἤχων, περὶ μεταβολῶν, περὶ μελοποιΐας κτλ., ἀποκλειομένου παντὸς ξενισμοῦ ἢ καὶ καινοτομίας περὶ τὴν ὀνοματολογίαν τῶν μουσικῶν σημείων καὶ τῶν τεχνικῶν ὅρων.

2) Ἡ διαίρεσις καὶ κατάταξις τῆς ὕλης διὰ τὴν εὐμέθοδον καὶ ἐπιστημονικὴν τοῦ βιβλίου διασκευὴν ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως.

3) Πᾶσα πληροφορία, σχετιζομένη πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης καὶ τῆς Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, ἀπορρέουσα δὲ ἐκ γραπτῶν ὑπομνημάτων ὡς ἀναγκαία καὶ χρήσιμος εἰς τοὺς διδασκομένους, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἵνα ὑπάρχῃ εἴτε ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ βιβλίου εἴτε ἐν ἰδίαις σημειώσεσιν.

4) Πᾶσα θεωρία μὴ ἐκπηγάζουσα ἐκ τῆς κλασικῆς οὕτως εἰπεῖν μουσικῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ πᾶσα θεωρία ἀναγομένη εἰς τὸν κύκλον τῶν ὑψηλῶν Φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, ἀποκλείεται τοῦ παρόντος βιβλίου, ὡς ἐξερχομένη τοῦ τεχνικοῦ, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

5). Τὸ βιβλίον προωρισμένον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς αὐτοτελὲς διδακτικὸν σύγγραμμα, εἰσάγον πάντα μαθητὴν εἰς τὴν ἐντελῆ γνῶσιν οὐ μόνον τῆς τεχνικῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πράξεως τῆς μουσικῆς, θὰ περιέχῃ καὶ ἴδιον μέρος μουσικόν, ἀποτελούμενον ἐκ πλουσίων καὶ ποικίλων γυμνασμάτων, τῶν μὲν ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὑμνολογίου ἐρανισμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως συντεθειμένων, κατὰ τρόπον διδακτικὸν ἅμα καὶ ψυχαγωγικόν, ἀποτυπούντων δὲ βαθμολογικῶς τὴν ὅλην θεωρίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ καθιστώντων εὐχερῆ τὴν κατάληψιν καὶ ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

6) Εἰς τὸν διαγωνισμὸν καλεῖται πᾶς εἰδήμων τῆς Μουσικῆς καὶ μὴ ὤν μέλος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Δὲν ἐμποδίζεται δὲ καὶ κοινὴ πολλῶν συνεργασία.

7) Τὸ βιβλίον πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς διδασκαλίαν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς, καὶ συνεπῶς θὰ περιλαμβάνῃ ὅλην τὴν διδακτέαν ὕλην· συγχρόνως ὅμως δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι θὰ ἦναι βιβλίον, τοῦ ὁποίου ἡ χρησιμότης θὰ ἐξικνῆται καὶ πέραν τοῦ σχολείου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποβαίνῃ διαρκῶς σύντροφος καὶ σύμβουλος πρὸς χρησιμοποίησιν καὶ εἰς τὸν ψαλτικὸν βίον.

8) Τὸ βιβλίον ὡς συλλογικὸν κτῆμα θὰ ἐκδοθῇ δαπάναις τοῦ Συλλόγου ἐπ' ὀνόματι τοῦ συγγραφέως εἰς πεντακισχίλια ἀντίτυπα, ἐξ ὧν τὰ ἡμίση θὰ δωρηθῶσι τῷ συγγραφεῖ.

9) Ἐν περιπτώσει μόνον καὶ ἄλλης ἐκδόσεως ἐκ πεντακισχιλίων πάντοτε ἀντιτύπων θὰ παρέχηται ἑκάστοτε εἰς τὸν συγγραφέα ἑκατοντάλιρος ἀμοιβή.

10) Τὰ χειρόγραφα γεγραμμένα εὐαναγνώστως δέον νὰ σταλῶσιν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου Σεβασμώτατον Μητροπολίτην Καισαρείας κ. Νικόλαον μέχρι τῆς 1ης Μαρτίου 1923.

11) Τὰ χειρόγραφα δέον νὰ πέμπωνται ἀνωνύμως ἄνευ ὑπογραφῆς, νὰ φέρωσι δὲ πρὸς διάκρισιν ρητόν τι ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ χειρογράφου, καὶ νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ φακέλλου κλειστοῦ καὶ ἐνσφραγίστου, φέροντος ἔξωθεν μὲν τὸ ρητόν, ἔνδον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ.

12) Ἡ κρίσις τῆς ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Ἐπιτροπῆς, τῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Βιζύης κ. Ἀνθίμου, προέδρου, τοῦ ἄρχοντος Μ. Πρωτεκδίκου κ. Γ. Παπαδοπούλου, τοῦ ἄρχοντος Μουσικοδιδασκάλου τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Βασ. Ν. Καμαράδου, τοῦ Οἰκονόμου κ. Κωνστ. Βαφειάδου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Κωνστ. Σπυρίδου, τοῦ ἱερέως κ. Θεοδώρου Θωΐδου, καὶ τῶν κ. κ. Βασ. Ὀνουφριάδου, Πολ. Παχείδου, Δημ. Μπαλαμπάνη, Μιχαὴλ Χατζῆ Ἀθανασίου, Νικολάου Μαυροπούλου καὶ Εὐαγγέλου Μουταφίδου, ἀναγνωσθήσεται ἐν τῇ πανηγυρικῇ τελετῇ τῆς ἐπιδόσεως τῶν ἀπολυτηρίων εἰς τοὺς τελειοφοίτους τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ Μαΐου 1923, ὅτε ὁ φάκελλος ὁ περιέχων τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τοῦ βραβευθησομένου ἔργου ἀνοίγεται ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Ἀνωτάτου Προστάτου τοῦ Συλλόγου.

12) Τὰ πεμπόμενα εἰς τὸν διαγωνισγὸν χειρόγραφα δὲν ἀποδίδονται, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου. Οὐχ ἧττον πᾶς συγγραφεὺς δύναται μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ διαγωνισμοῦ νὰ λάβῃ δι' ἐξόδων αὐτοῦ ἀντίγραφον τῆς πραγματείας του.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 10 Αὐγούστου 1922.
Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Καισαρείας ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. Πρωγάκης

Ο ΥΠΟ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΠΡΟΚΗΡΥΧΘΕΙΣ ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ἀνταπόκρισις
ἐκ Πύργου τῆς Βουλγαρίας

Ὅλως τυχαίως περιῆλθεν εἰς χεῖράς μου ἡ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου προκήρυξις τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου, τοῦ ἐπιλεγομένου «Ὠδεῖον Ἀθηνῶν», προκηρύσσοντος τὸν καὶ ἄλλοτε ματαιωθέντα Ἀβερώφειον Μουσικὸν διαγωνισμὸν πρὸς σύνθεσιν ὕμνου τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας 1821—1921. Μετὰ λύπης παρατηρῶ, ὅτι μολονότι τὸ Ὠδεῖον εἶναι ἑλληνικόν, ὁ ἀγωνοθέτης ἔλλην καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς Μουσικῆς δωρήσας τὸ διὰ τὸν διαγωνισμὸν ποσόν, οἱ δὲ τὰ τοῦ Ὠδείου διευθύνοντες καθῆκον ἐπιτακτικὸν ὅτι εἶχον νὰ ὁρίσωσι τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς μελῳδίας τοῦ ὕμνου, δὲν ἔπραξαν τοῦτο. Οἱ ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ δὲν ἀποκλείουσι Γερμανικήν, Ἰταλικήν, Γαλλικὴν ἢ ἄλλης τινὸς ἐθνικότητος Μουσικήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ νὰ τὸ σκεφθῇ κανεὶς εἶνε τερατῶδες. Διότι ἀπορῶ πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀπορριφθῇ μουσούργημά τι σύμφωνον καθ' ὅλα πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ τέλειον τὴν μουσικήν, ἀλλ' ἔχον χαρακτῆρα Γερμανικῆς λ. χ. ἢ ἄλλης Μουσικῆς; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ μουσούργημα τοῦτο θὰ τὸ ἀκούσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς ἄνευ διαμαρτυρίας; Ποῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου κηρύσσονται διαγωνίσματα διὰ παρομοίους σκοποὺς καὶ δὲν ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς συνθέτας, ἵνα ἡ Μουσικὴ τοῦ ᾄσματος ἔχῃ μελοποιηθῇ ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς των Μουσικῆς; Πάταγον πολὺν κάμνομεν διὰ δευτερεύοντα ζητήματα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἐν ᾧ πρέπει πρῶτον νὰ ἀποκτήσωμεν συνείδησιν ἐθνικῆς Μουσικῆς. Ὅταν λ.χ. πηγαίνωμεν εἰς θέατρον, ἢ εἰς μελόδραμα ἢ εἰς συναυλίαν κ.τ.λ, καὶ ἀκούωμεν Μουσικὴν ξένην, ἔστω καὶ ἀριστούργημα τῆς τέχνης, πρέπει νὰ μποϊκοτάρωμεν τὸ μέρος ὅπου εὑρισκόμεθα. Διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ διευθύνοντες τὰς μουσικὰς ἐκτελέσεις ἑκόντες ἄκοντες

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

=Μετὰ τρίμηνον ἐν Γερμανίᾳ διαμονὴν ἐπανέκαμψαν οἱ ἡμέτεροι Διευθυνταὶ κ. κ. Ψάχος καὶ Πεζόπουλος.

—Ὁ κ. Ψάχος, ὡς ἀλλαχοῦ γράφομεν, μετέβη πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ παραγγείλῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθὲν μέγα ὄργανον τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

—Τὴν κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου τούτου ἀνέλαβε τὸ ἐν τῷ Ἔτιγγεν τῆς Βαυαρίας μέγα ἐργοστάσιον πνευστῶν ὀργάνων καὶ ἁρμονίων τοῦ G. F. Steinmeyer.

—Τὸ Oettingen εἶναι κωμόπολις ὡραία ἐπὶ τῆς γραμμῆς Νυρεμβέργης, ἀπέχον τοῦ Μονάχου τρεῖς ὥρας σιδηροδρομικῶς.

—Εἶναι κατάφυτον καὶ δροσόλουστον, μὲ ὡραίας οἰκίας καὶ ὁδούς.

—Ὑπάρχει ὡσαύτως ἓν πριγκηπικὸν ἀνάκτορον μὲ ὡραῖον δάσος, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται καὶ ποταμός.

—Τὸ ἐργοστάσιον Στάϊνμάγιερ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον καὶ μεγαλείτερον εἰς τὸ εἶδος του.

—Εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ ὕλη ἄμορφος καὶ ἐξέρχονται θαυμάσια ὄργκελ καὶ ἁρμόνια.

—Ὅ,τι δήποτε ἀναγκαῖοι διὰ τὰ τοιαῦτα ὄργανα παρασκευάζεται ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναρίθμητα τμήματα.

—Ὁλόκληρος ἡμέρα ἐδαπανήθη διὰ νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ περιέλθωσιν οἱ ἡμέτεροι διευθυνταὶ ὅλα τὰ τμήματα τοῦ ἐργοστασίου.

—Ὁ υἱος Steinmeyer κ. Hans εἶναι ἀνὴρ μεγίστης μορφώσεως καὶ εὐγενέστατος. Αἱ πρὸς τοὺς ἡμετέρους διευθυντὰς περιποιήσεις του ὑπερέβησαν πᾶσαν προσδοκίαν.

—Παρέθηκε γεύματα, τέα κ.λ.π. πρὸς τιμὴν αὐτῶν, κατὰ τὸ τριήμερον τῆς ἐν Ἔτιγγεν διαμονῆς των καὶ ἔσχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κ. Ψάχου ὅλους τοὺς εἰδικοὺς τοῦ ἐργοστασίου του παράγοντας πρὸς πλήρη συνεννόησιν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὀργάνου.

—Εἰς τὰς περιποιήσεις τοῦ κ. Στάϊνμάγιερ ὑπεραθεμάτισε καὶ ἡ εὐγενὴς κυρία του, Ἀμερικανὶς τὴν καταγωγὴν καὶ μεγίστης μορφώσεως κυρία.

—Εἰς ἔνδειξιν μάλιστα τιμῆς ὁ κ. Στάϊνμάγιερ ἀνέθηκεν εἰς τὸν κ. Ψάχον τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀντιπροσωπείαν τῶν ἁρμονίων τοῦ ἐργοστασίου του.

=Καὶ εἷς ὅρος συγκρίσεως ἐπαίσχυντος διὰ τὴν Ἑλλάδα.

—Ὁ ἐν τῷ τοῦ Μονάχου Πανεπιστημίῳ καθηγητὴς τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, διάδοχος δὲ τοῦ πολλοῦ Κρουμβάχερ, κύριος Αὔγουστος Χάϊζεμπεργ, ἐχρησίμευσε κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον ξεναγὸς τῶν ἐν Γκέρλιτς Ἑλλήνων, ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ.

—Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, δαπάναις τοῦ Κράτους καὶ διὰ τοῦ εἰδικοῦ μηχανήματος τῶν γραμμοφώνων, συνέλεξεν ὅλα τὰ ᾄσματα τῶν τόπων, ἐξ ὧν κατήγοντο οἱ στρατιῶται τοῦ Γκέρλιτς.

—Πλὴν τῶν ᾀσμάτων ἔγραψε καὶ ὅλα τὰ τοπικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα, τὰ ὁποῖα ἀπετύπωσε καὶ εἰς πλάκας τοῦ γραμμοφώνου.

—Ὁ κ. Χάϊζεμπεργ ἐν ἰδιαιτέρᾳ συναθροίσει, γενομένῃ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου, ἐπέδειξεν εἰς τοὺς ἡμετέρους διευθυντὰς ὁλόκληρον τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς καὶ τὰς πλάκας τοῦ γραμμοφώνου.

—Ὀλίγος καταλαμβάνει πάντα, λαμβάνοντα ἰδέαν τοῦ ὄγκου καὶ τῆς θαυμασίας διατάξεως τῆς ὕλης ταύτης.

—Ὁ κ. Ψάχος ἰδίως, τὴν συλλεκτικὴν καὶ λαογραφικὴν ἐργασίαν τοῦ ὁποίου ὁ κ. Χάϊζεμπεργ κάλλιστα γνωρίζει, ἔμεινε κατάπληκτος.

—Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐντροπῆς ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του, διότι ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν καθῆκον εἶχε νὰ κάμῃ τὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικόν, τὴν παρουσιάζει εἰς ξένος σοφὸς ἐξ ἀγάπης καὶ τιμῆς του πρὸς πᾶν Ἑλληνικόν.

—Ὁ κ. Χάϊζεμπεργ δὲν ἀφῆκε μέσον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐκδηλώσῃ τὴν πρὸς τοὺς ἡμετέρους Διευθυντὰς ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην του.

—Εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὰς παραδόσεις του, ἐπέδειξεν ὁλόκληρον τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ θαυμασίου φροντιστηρίου του καὶ παρέθηκε πρὸς τιμήν των μεγαλοπρεπέστατον τέῖον ἐν τῷ ἀρχοντικῷ οἴκῳ του.

=Εἰς τὸ Μόναχον διαμένει ὁ διάσημος καθηγητὴς τῆς Γεωγραφίας κ. Λουδοβῖκος Βύρχνερος, ἀνὴρ μεγίστης μορφώσεως.

—Ὁ κατ' ἐξοχὴν οὗτος φιλέλλην ἀνὴρ εἶναι ἐπίτιμος δημότης Σάμου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον διαμείνας προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας.

—Ὁ κ. Βύρχνερος (Bürchner Γερμανιστὶ) εἶναι ἀγαπητότατος εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας, οὐ μόνον διὰ τὰ ἀγνὰ φιλελληνικά του αἰσθήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν κεχαριτωμένην συναναστροφήν του, ἥτις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδίως εἶναι περιζήτητος.

—Καίτοι δυτικὸς τὸ δόγμα, ἐν τούτοις ἀπὸ ἐτῶν τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐκκλησιάζεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

—Ἔχει γράψει πολλὰ ἔργα, τῶν ὁποίων ὑπόθεσις ἡ ἀγαπητή του Ἑλλάς. Γνωρίζει ὡσαύτως τὴν ἑλλην. μουσικήν, γράψας ὡραίας μονογραφίας περὶ τῶν δημωδῶν ᾀσμάτων καὶ μελῳδίας οὐκ ὀλίγας.

—Εἶναι τόσος ὁ φιλελληνισμός του, ὥστε ἂν Ἕλλην τις ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν Γερμανιστί, ἀπαντᾷ πάντοτε Ἑλληνιστί. Ὀργίζεται μάλιστα ὅταν Ἕλληνες ὁμιλῶσι μετ' αὐτοῦ εἰς Γερμανικήν.

=Ἰδιαιτέρας περιποιήσεις παρέσχεν εἰς τοὺς ἡμετέρους Διευθυντὰς καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου καὶ καθολικὸς ἱερεὺς κ. Ἀουφχάουζερ, παραθέσας ἐπίσημον δεῖπνον ἐν τῷ οἴκῳ του, εἰς τὸ ὁποῖον παρακάθησαν καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς ὁ καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐκ τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου κ. Κέχρερ μετὰ τῆς κυρίας του, ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Δημητρίου καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Βύρχνερος.

—Κατὰ τὸ δεῖπνον τοῦτο ἠγέρθησαν θερμαὶ προπόσεις ὑπὲρ τῶν φιλοξενουμένων καὶ τῆς Ἑλλάδος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Γ. Ι. Βασιλείου ἐξεδόθησαν νεωστί: ***«Πατριαρχικῆς ἱστορίας μνημεῖα. Α΄ Γρηγορίου Ε΄. ἐννέα διάδοχοι»***. Ἐπιμελείᾳ Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, μεγάλου Χαρτοφύλακος καὶ Χρονογράφου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ὑπομνηματογράφου τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων.

Τιμᾶται δραχμῶν 7.50.

***

Ἀρχιμανδρίτου Ζαχαρίου Α. Λιανᾶ.—***«Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ Ἀκάθιστος Ἀκολουθία»***.—(Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως»). Μελέτη πολλοῦ λόγου ἀξία, δι' ἧς ὁ εὐπαίδευτος καὶ εὐσεβέστατος Ἀρχιμ. κ. Ζ. Λιανᾶς μετὰ πειστικότητος καὶ διὰ ἐπιχειρημάτων, οὐδεμίαν καταλειπόντων ἀμφιβολίαν, ἀποδείκνυσιν, ὅτι οἱ ***Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου*** εἶναι Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ὅτι ποιητὴς αὐτοῦ εἶναι ***Ρωμανὸς*** ὁ ***Μελῳδός***.

***

«Ὀρθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιθεώρησις».—Τριμηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν Περιοδικόν, Παράρτημα τοῦ «Ἱ. Συνδέσμου». Ἐξεδόθη τὸ Α΄ τεῦχος τῶν μηνῶν Ἰουλίου — Αὐγούστου — Σεπτεμβρίου, οὗτινος περιεχόμενα τὰ ἑξῆς:

Κ. Δυοβουνιώτου: Κωνστ. Ρεσινός.—***Ἀρχ. Χρυσ. Παπαδοπούλου:*** Ἱστορία τῶν σχέσεων τῶν ὀρθοδόξων πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους τὸν ις' αἰῶνα.—***Μ. Γεδεών:*** Εἰκονοφίλων ἁγιοποίησις ἀμφισβητήσιμος.—***Ἀρχ. Ζαχ. Λιανᾶ:*** Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ Ἀκάθιστος ἀκολουθία.—Κριτική, Βιβλιογραφία κτλ.

***

«Ἔφεσος».—Πνευματικὸν ὄργανον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου, ἐκδιδόμενον καθ' ἑβδομάδα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Χρυσοστόμου.—Τοῦ καλοῦ τούτου ἐκκλησ. περιοδικοῦ ἐξεδόθησαν 7 ἀριθμοί, περιέχοντες ὕλην πολλοῦ λόγου ἀξίαν.

***

«Πανελλήνιος Ἐλπίς».— Μηνιαῖον ἐγκυκλοπαιδικὸν περιοδικόν, ἐκδιδόμενον τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων, σκοποῦν δὲ τὴν διὰ καταλλήλων δημοσιευμάτων πρακτικότητα τῆς λαϊκῆς μορφώσεως.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἰατροῦ λαρυγγολόγου, ὠτολόγου κλπ.

"ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ"

Ἐξαντληθείσης τῆς πρώτης ἐκδόσεως, ὀλίγων δ' ὑπολειπομένων ἀντιτύπων παρὰ τῷ συγγραφεῖ, δηλοῦται τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν, ὅτι πᾶν τὸ σχετικὸν εὑρίσκεται εἰς τὸ νεώτερον αὐτοῦ σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν αἰτίων τῆς ἀλλοιώσεως τῆς φωνῆς ἔν τε τῇ λαλιᾷ καὶ τῷ ᾄσματι» καὶ ὅτι ὁ πολύτιμος ἡμῶν συνεργάτης θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παρέχῃ τὰς ἀνεκτιμήτους αὐτοῦ ἰατρικὰς συμβουλὰς ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Νέας Φόρμιγγος».

θὰ ἀναγκάζωνται εἰς τὰ προγράμματα καὶ τὰς ἐκτελέσεις των νὰ ἔχωσιν καθαρῶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς συνθέσεις. Εἶναι ἐπιπόλαιον καὶ προδοτικὸν νὰ ἀδιαφορῶμεν καὶ σιωπῶμεν, ὅταν καθ' ἡμέραν βλέπωμεν εἰς τὰ διάφορα θεάματα τῶν Ἀθηνῶν νὰ παρελαύνωσι χιλιάδες πολιτῶν Ἑλλήνων, ἀκουόντων ἀταράχως ὅλας τὰς Μουσικὰς τοῦ κόσμου, ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς των Μουσικῆς. Ἡ ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια ἐπιβάλλει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος νὰ κάμῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας κάμνει ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία. Εἰς οὐδὲν σχολεῖον, εἰς οὐδένα στρατῶνα, εἰς οὐδὲν Ὠδεῖον συντηρούμενον ὑπὸ τοῦ Κράτους πρέπει νὰ ἀκούηται ξένη Μουσική, εἰμὴ μόνον ἡ Ἑλληνικὴ Μουσική. Αὐτὸ σημαίνει πρόοδον καὶ πολιτισμόν, οὐχὶ δὲ ἡ ἐναρμόνισις τῆς ἐθνικῆς μας Μουσικῆς, ὡς νομίζουσι κύριοι τινες, θὰ μᾶς παρουσιάσῃ εἰς τὰς ὄμματα τῶν ξένων ὡς ἔθνος πεπολιτισμένον καὶ τῆς προόδου. Ποίαν ἐντύπωσιν θὰ σᾶς κάμῃ τὸ Βερολῖνον ἢ ἡ Ρώμη, ὅταν εἰς μὲν τὴν ἐκκλησίαν θὰ ἀκούητε ἐνηρμονισμένην Μουσικὴν μὲ τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τοῦ τόπου, εἰς δὲ τὰ θεάματα Γαλλικήν, Βελγικὴν ἢ Ἀραβικὴν Μουσικήν; Εἴμεθα γελοῖοι, μὴ γνωρίζοντες ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς κάθε μελῳδίαν καὶ τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ τῆς Μουσικῆς, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὸ μονόφωνον ἢ τὸ πολύφωνον αὐτῆς.

Οἱ τὰ τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν διευθύνοντες δέον νὰ ἐνοήσωσιν, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θεωρεῖ αἶσχος τὸν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν διὰ τὸν ὕμνον τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, ἐφ' ὅσον δὲν ὁρίζεται ὅτι ἡ Μουσικὴ τοῦ ὕμνου πρέπει νὰ εἶναι καθαρῶς Ἑλληνική. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ἐθνικὴν Μουσικὴν καὶ μὲ αὐτὴν θέλει νὰ ὑμνῇ τὰ ἐθνικά του τρόπαια. Οἱ ἀπαίσιοι προσβολεῖς τῆς ἐθνικῆς τιμῆς πρέπει νὰ περιφρονηθῶσιν καὶ νὰ ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τῆς διοικήσεως ἐθνικῶν ἱδρυμάτων. Ὁ Ἑλληνισμὸς πρὸ πολλοῦ ἐξύπνησε καὶ δὲν θὰ ἀνεχθῇ προσβολὰς τοιαύτας, οἵας θέλει νὰ προσάψῃ τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν. Ἀρκεῖ ὅτι ἐπὶ τόσα ἔτη ἀπερρόφησεν οὐκ ὀλίγα χρηματικὰ ποσά, χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ καὶ ἑλληνικήν τινα ἐργασίαν. Τὸ Ὠδεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον οὔτε ἓν δημῶδες ᾆσμα συνέλεξεν, οὔτε εἰς τὰς συναυλίας του παρουσιάζει ἐθνικὴν Ἑλληνικὴν Μουσικήν, οὔτε εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἰς τὰς μαθητρίας του διδάσκει τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικήν, ἀπορῶ πῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ ἐν μέσαις Ἀθήναις! Νὰ παραδεχθῶ ἄραγε, ὅτι αἱ Ἀθῆναι εἶναι ὁ τάφος τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς;

Α. Κ.

ΑΡΜΟΝΙΑ

Τοῦ ἐν Oettingen *τῆς Βαυαρίας μεγάλου καὶ πεφημισμένου οἴκου*

G. F. STEINMAYER

Μόνος ἀντιπρόσωπος ἐν Ἑλλάδι:

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Πληροφορίαι: Γραφεῖα «Νέας Φόρμιγγος», Ὁδὸς Ἁγίου Μελετίου.—Τέρμα Ἀχαρνῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

Κεντρικὸν Κατάστημα: Ἐν Ἀθήναις Φειδίου 3.

Παραρτήματα: α΄ Πειραιῶς, Καραΐσκου 159. β΄ Σχολῆς Η. Κωνσταντινίδου, γ΄ Ἑλληνογαλλικῆς σχολῆς Γ. Μεταξᾶ, δ΄ Λυκείου τὸ «Παλλάδιον», ε΄ Ἑξοχικοῦ ἐκπαιδευτηρίου Ζ. Ζαμανῆ ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ.

Μανώλης Καλομοίρης, διευθυντής. Διονύσιος Λαυράγκας, διευθυντὴς μελοδραματικῆς σχολῆς.

Καθηγηταί: Ἀργυρόπουλος Α., Βονασέρας Ε., Βωτιὲ—Εὐλαμπίου Λ., Γεννάδη Σ., Δρακοπούλου Θ., Θεοδωροπούλου Α., Ἰωάννου Λ., Κάϊζερ Γ.. Καλομοίρης Μ., Καλομοίρη Χ., Κοψίδα Α., Λέλη Ε., Μίχα Ε., Πανᾶ Ἤβη, Παπαγεωργίου Ν., Παπαδιαμαντοπούλου Κ., Πίνδιος Θ., Πρεστρὼ Α., Ριζοδήμου Κ., Σκέπερς Ε., Σοῦλτσε Τ., Φωκᾶ Ν., καὶ ὑπὲρ τοὺς 40 διδασκάλους ἐκ τῶν ἀρίστων. Ἐγγραφαὶ καθ' ἑκάστην 10—12 1)2 π. μ. καὶ 4—7 μ.μ.

Αἰτήσεις διὰ δωρεὰν διδασκαλίαν γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 25ης Σεπτεμβρίου.